

Prijatelj

LETO VIII. DECEMBER 1934. PRILOŽENA JE
KNJICA HERMANA SUDERMANN: MAČJA BRV

12

Mirno spanje Vam da zdravje!

Dandanes živimo vsi v razburljivih časih. Zato si ne kvarimo živcev, srca in prebavnih organov z nepravilno prehrano.

Izborna domača, zdrava hrana je

dr. Pirčeva sladna kava.

Prosimo Vas, primerjajte okus
dr. Pirčeve sladne kave
z drugim izdelkom. Dobro vemo, da Vam bo
dr. Pirčeva sladna kava
všeč in da bodo Vaši otroci z veseljem
in užitkom pili našo sladno kavo.

Dr. Pirčeva sladna kava
je izredno zdrava in redilna, ker
vsebuje mnogo lahko prebavljivih snovi.

Ne razburja srca in ne vpliva škodljivo na živčevje!

Poskusite dr. Pirčevo sladno kavo.

dajte jo Vašim ljubkim malčkom,
pa se boste uverili o dobrinah
dr. Pirčeve sladne kave.

**ZAHTEVAJTE PRI VAŠEM TRGOVCU
dr. Pirčevo sladno kavo.**

ZA KRATEK ČAS

«Tvoja žena je videti danes slabe volje!»

«Da. Najprej se je jezila na kuharico, potem name, ker se nisem hotel z njo vred jeziti na kuharico. Zdaj se pa jezi sama nase, ker sem se jezil, da se je jezila na kuharico!»

Ona: «Ali ti je nova služkinja všeč?»

On: «Zelo!»

Ona: «To sem si mislila. Zjutraj sem ji odpovedala službo!»

*

«O, Boltežar, služkinja je padla in si zlomila ključnico!»

Profesor: «Tako ji odpovej službo! Saj si ji šele včeraj povedala, da jo takoj odpustiš, kakor hitro še kaj zlomi ali ubije!»

*

Sedela sta roko v roki in gledala v mesec. «Dragi, je vzdihnila ona, ali bi šel zame skozi ogenj in vodo?»

«Kako?» je vprašal on. «Zakaj pa?»

«Obljubiti mi moraš, da bi šel zame iz ljubezni skozi ogenj in vodo!»

Pomislil je nekaj trenutkov in počasi zmajal z glavo: «Potem je le bolje, da vzameš kakega ognjegasca!»

*

Služkinja Pepca: «Snoči sem si v obednici pravkar nalivala kozarec vina, ko pride gospa in reče: «Nu, tega pa ne maram!»

Micka, njena tovarišica: «In kaj si ti odgovorila?»

Pepca: «Saj sem ga zase natočila!»

*

Neki mladenič se je na prvi pogled strašno zaljubil. Napisal je dekletu strastno ljubezensko pismo in ga poslal za sestanek: «Čakal vas bom pred glavno pošto in da se ogneva vsake pomote, bom imel na sebi siv plašč, rjav klobuk in v roki bom držal dežnik. Posebno znamenje: rdeča vrtnica v gumbnici. Vaš vneti oboževalec Mile.»

Drugi dan je dobil Mile takle odgovor: «Da se ogneva vsake pomote, bom imel na sebi črn plašč in črn klobuk, v desnici bom pa držal gorjačo. Posebno znamenje: trije udarci s to gorjačo po vaši spoštovani butici. Maričin oče.»

*

Mihlec prileti kakor burja k zdravniku: «Prosim vas, gospod doktor, pridite hitro k nam. Vrata so se zaloputnila, pa jih ne moremo odpreti!»

«Tedad moraš h ključavničarju, jaz se na vrata ne razumem!»

«Da, ali očetov prst je tudi med vrati...»

Nikoli odprl!

Pristen samo v modrem ovitku.

«Ali ste videli na svojem obhodu kaj posebnega?» vpraša starejši stražnik mlajšega, ki se je pravkar vrnil z obhoda.

«Ne, nič posebnega. V Ameriški ulici je padel neki mož iz šestega nadstropja na cesto in mrtev obležal.»

«Kaaaaj? In vi pravite, da niste videli nič posebnega!»

«Nekaj posebnega bi bilo, če bi bil mož ostal živ!»

*

«Joj, gospod stražnik, uhan sem izgubil!»

«Kakšni so pa bili?»

«Natanko kakor pravi!»

*

«Ljubi očka, vse najboljše k tvojemu godu!» pozdravi Janezek zjutraj očeta.

«Hvala, sinko. Nu, če mi oblubiš, da boš zmerom priden, bo to zame najlepše darilo.»

«To pot sem ti pa že nekaj drugega kupil, se pobrani Janezek.

Težka odločitev.

— Tako, sinko, midva odideva za nekaj dni. Ali hočeš spati v svoji postelji ali pri guvernanti?

Mali razmišlja in se dolgo ne more odločiti. Nazadnje vpraša:

— Kaj bi pa ti napravil, papa, ako bi bil na moji stopnji?

Modni
atelje

VERA

NEBOTIČNIK

6. nadstropje

LJUBLJANA

Telefon številka 24-63

Eleganca
Točnost
Solidnost

CREME DE LYS RAVE

je produkt zadnjih uspehov v moderni kozmetiki. Dnevna krema jemlje koži na obrazu sijaj in je idealna podlaga za puder. Nočna krema vsebuje maščobne in redilne sestavine posebne čistote, ki ponoči hranijo kožo in jo očistijo, omehčajo in zgladijo. — Lonček Din 10— v lekarnah in drogerijah.

Človek z določenim ciljem ve,

da samo sistematična telesna kultura ustvarja veliko življenjsko energijo, ki je pogoj za vsako uspešno delovanje v poklicu, sportu in družbenosti. Zato so dnevne masaže z «4711» zelo koristne. Te masaže trajno oživljajo organizem in povečavajo duševno in telesno vztrajnost. Delotvorno nego Vaše pojave podpirajo tista izvrstna sredstva, ki imajo vonj in moč «4711», te plemenite in prave kolinske vode. Posebna prednost vseh proizvodov «4711» je kakovost in zanesljivost — lastnosti, ki na njih sloni njih svetovni glas.

«4711» se ne prodaja odprto, temveč samo v originalnih, zaprtih steklenicah z modro-zlato etiketo. Da se obvarujete pred ponaredbami, odločno zavrnite odprto steklenico.

Bademovi otrobi Rave

omogočajo z majhnimi sredstvi idealno nego Vašega obraza. Splošno znano je, da očistijo bademovi (mandeljnovi) otrobi kožo vse nesnage, izpuščaje, mozoljev in odstranjujejo maščobo, a gotovo pokažejo bademovi (mandeljnovi) otrobi Rave velik uspeh, ker so kemično očiščeni in za nego obraza specialno preparirani. Pločevinasta škatla z navodilom uporabe Din 6—.

«Gospod stražnik, listnico so mi ukradli!»

«Kakšna je bila?»

«Plavolasa in vitka!»

«Minka, hitro še en poljub, potem moram oditi!»

«Dobro — toda hiti, dragi, oče pride čez eno uro domov!»

«Ali me boš zmerom ljubil, Matjež, tudi ko bom stara in grda?»

«Sladka Minka... seveda boš postala sčasoma starejša... a grja v mojih očeh ne moreš postati!»

Za to zimo prinašamo zopet novo in bogato izbiro DAMSKIH PLAŠČEV

Elegantni plašč
za mlade dame
iz temnega
sukna

Model iz angleškega
desiniranega blaga
s pravim krznem
ovratnikom, ki se
lahko na različne
fazone zapenja

Črni elegantni
buckle plašč s
persianer ovrat-
nikom, pariški
model

Din 290—

Din 690—

Din 990—

TIVAR

«Vaša kuhinja mora biti res zelo snažna!»

«Zakaj tako mislite?»

«Ker ima vse, karkoli človek pri vas pojé, duh po milu!»

Gospod Ščepec, zakrknjen samec, obeduje v gostilni že leto dni. Zmerom zabavlja, zdaj na to, zdaj na ono. Danes je spet poklical gostilničarja predse in mu rekel:

«Veste, kakšen okus je imel vaš zrezek? Prav kakor star podplat, ki bi ga spekli na maslu!»

Gostilničar se ni dal spraviti iz ravnotežja, temveč je le začudeno pogledal starega sitneža: «Neverjetno, kaj vse ste že jedli!»

**PATENT
STOPF
TWIST**

**VELIK NAPREDEK
V MODERNEM
GOSPODINJSTVU**

je šivalni stroj, vendar ne morete krpati perila na njem brez priprave PST Patent Stopf Twist, ki omogoča obnovo perila z enostavnim šivanjem naprej in nazaj, da je čisto tkanini podobno. Zato zahtevajte PST Patent Stopf Twist pri svojem trgovcu.

Vzorec s poštnino 10 Din dobite pri generalnem zastopstvu v Ljubljani, poštni predal števil. 81.

Anton Ingolič:

Mlada leta

(Nadaljevanje.)

Zložil jih je v omaro.
Med perilom je našel še eno, v usnje vezano.
Bile so Baudelairjeve «Cvetke zla», pred mesecem mu jih je podarila Dora.
Tine je naglo segel po nji in jo odprl.
«Dora svojemu Tinetu!»
Naslonil se je na vrata.
Tedaj je vstopila Jerica in mu prinesla kave.
«Si že vstal?»
«Saj je že čas.»
«Za nas že, ki imamo delo tudi ob nedeljah. — Toliko knjig si prinesel iz Pariza?»
Tinetu je bilo hudo. Nekaj malega bi ji bil vendar moral prinesiti.
Okrenil se je k omari, da bi ne videla njegove rdečice.
Da, nikomur ni nič prinesel, niti materi!
Jerica se je nasmejala čez čas:
«Ti je bilo kaj dolgčas po Marti?»
Tine je buljil v knjige.
«Včasih.»
«Kaj, samo včasih? Marti pa vedno!»
Jerica je sedla in začela razkladati, kako sta z Marto ob nedeljah, ko je včasih prišla domov, posebno pa o božiču in veliki noči, govorili samo o njem; kako je vedno iznova morala Marti pripovedovati vse, kar je vedela o Tinetu in ji pokazati slike, kjer je bil tudi on naslikan. O, Marti je bilo vedno dolgčas in tolikokrat je jokala, ker ga ni bilo! O, ona ga ima zelo, zelo rada!
Tine je pil kavo in poslušal.
Da, tu je čisto drugače! Nič fantastičnosti in ekstremov! Vse tako preprosto in iskreno. Kakor bi peli domači travniki in njive, kakor bi prisluškival pesmi obličev in žag. Že se taja nekaj v njem in pesem mu je bližja, privlačnejša in lepša.
Ko se je oblekel in umil, ga je mati povabila:
«Pridi in poglej, kakšna je letošnja prireja!»
Šla sta v svinjak. Mati mu je pokazala debelo svinjo in dva prasca.
«Lepa sta», ju je Tine pohvalil in gladil po hrbtu, ko sta se povzpela proti materi.
Zdaj že čuti, da je doma.
Mati je zaprla svinjak in hotela nekaj vprašati. Tine je slutil kaj, zato je naglo krenil v kravji hlev.

Črnke ni bilo doma, že zgodaj jo je kravar odgnal na pašo. Lepa siva telička z belim čelom je ležala v kotu.

«Jo bomo obdržali, črnko pa bomo prodali, saj že komaj hodi in nima nič več zob. Oče je hotel, da bi jo bili že pomladi. Komaj sem ga pregovorila. Sedaj pa jo res moramo. Škoda je zanjo. Tako dolgo je bila pri hiši ko ti. In kako pridna je bila!»

Mati je segla po predpasnik.

Tine se je živo spomnil, kako je gonil črnko na gmajno past. Ves dan se je sama pasla, on pa je lahko sedel kje ob potoku, si delal piščalke ali rezljal vse mogoče reči, pozneje pa čital knjige. Bil je navadno sam, sedel ob potoku, rezljal, čital ali strmел v nebo.

In sedaj jo bodo prodali!

Potem sta šla na vrt in ogledovala sočivje in sadje.

Tedaj je mati pokazala na Lužarjevo hišo in izpregovorila:

«Tine, pameten bodi! Mlad si še, prezgodaj je zate. Tudi Marta je še mlada. Rajši se uči. Ko boš končal šole in dobil službo, pa boš lahko mislil tudi na to!»

Tine je molčal in gledal v dolgo vrsto belih in rdečih nageljnov.

Na pragu prve delavnice ga je čakal oče.

«Poglej, kaj delamo!»

Krenila sta v delavnico.

Kotnik mu je pripovedoval, kaj vse so med letom napravili, kako nikoli ne zmanjka dela, kako stroji še vedno dobro tečejo.

Tine je poslušal. Vonj po lesu in kleju mu je tako dobro del.

Naslonil se je ob skobeljnik in prijel majhen oblič v roke.

«Kaj še vedno služi?»

«Še vedno. Sedaj ga ima Lojzek. Jaz imam drugega.»

Kotnik je stopil k omarici ob oknu in pokazal Tinetu nov oblič.

«Takega še nisem imel. Oster je kakor britev in reže tako tenke oblance, kakor da so iz svile.»

Tine je še vedno držal v rokah tisti mali oblič, za katerega je pred mnogimi leti vedno prosil očeta, da je smel z njim ob koncu še pogladiti to in ono. Če mu je oče dovolil, ga je oprezno vodil po deski, ki je bila potem gladka kakor ogledalo. Kako je pazil nanj, saj je vedel, kako natančen je oče pri obličih! Sedaj pa ga ima Lojzek. Da, saj se vidi. Tu in tam ima rezilo že zobčke.

V strojni delavnici ga je Kotnik, gledaje navpično os rezkalnega stroja, nenadoma vprašal: «Ti ni bilo nikoli dolgočas po tehle tu? In po lesu, žagi, obliču?»

«Včasih bi res bil rad slišal skobeljni stroj ali tračno žago.»

«Nisi bil v Parizu nikoli v kaki delavnici?»

«Nisem. Kako pa naj najdem!»

«Čakaj.»

Kotnik je stopil v ozko kamro, kjer je stal elektromotor za skobeljni stroj. Tam je nekoč sopihal motor na bencin. Tine se ga je živo spominjal; prav slišal je, kako je veselo tekel, če so leteli stroji prazni, ko pa so delali z njim, je krehal počasi in sunkoma, kakor bi mu zdaj zdaj zmanjkalo sape in se bo moral ustaviti. In včasih, če so bili vsi stroji preobloženi z delom, se je res ustavil; tako žalostno je zastokal, veliko gonilno kolo se je še nekajkrat zamajalo in končno obstalo. Potem so ga morali iznova spraviti v pogon.

Tedaj je v kamri zabrnel elektromotor, enakomerno, prožno in elegantno. Kotnik je pristopil k transmisiji in potegnil jermen iz praznega na polno. Skobeljni stroj je začel brneti, najprej zamolklo, potem vedno čisteje, nazadnje pa je jasno zapel.

Kotnik se je smehljajal.

Podal je Tinetu kos deske.

«Poskusi!»

Tine je položil desko na stroj in jo vodil preko vrtečega se valja. Rezila so se zajedla v desko, ki se je narahlo tresla pod njegovimi rokami.

Obrnil jo je.

Bela in gladka je bila.

Kotnik je ustavil skobeljni stroj in spustil v pogon tračno žago. Obe kolesi sta se pognali v vrtoglav tek in ozka žaga je z bliskovito naglico tekla okoli njiju. Tine je podržal pred navzdol bežečo žago isti kos deske. Žaga se je zajedla v desko, v trenutku je imel dva kosa v rokah.

Tako čudovito mu je bilo!

Kakor v tistih davnih časih, ko je bil še otrok in je tako verno prisluškoval brnenju strojev in tako zaverovano gledal, kako so iz dolgih kosmatih desk polagoma nastajali najrazličnejši predmeti: okna, vrata, mize, postelje, omare! Kmalu je že sam poskušal to in ono, oče mu je napravil majhen skobeljnik in orodje. Tam v prvi delavnici ob vratih je delal. Za nič drugega se ni brigal. Vse popoldneve je prebil ob skobeljniku, oblal, žagal in bil vesel, če je napravil kaj lepega. Da, tisto malo pohištvo za Jerico! Kje ga le ima? Ko je hodil v realko, pa se je polagoma odtujil obliču in žagi, vedno bolj in bolj ga je privlačevala knjiga. Toda lepo mu je bilo vedno v delavnici. In sedaj po desetih mesecih se mu je odkrila v nekdani lepoti.

Ko sta vse pregledala, je šel Kotnik na vas, Tine pa je krenil za hišo na sadovnjak.

Da, tako je doma. Delo in pesem.

Tam v Parizu pa samo vrtoglavost in brezumje.

Ali ni lepša in resničnejša ta domača pesem? Ali ni ob njej vedrejši in veselejši? Ob pesmi obličev in žag, strojev in lesa, polj in travnikov... ob Martini pesmi...

Da, Martini...

Kako je z Marto? Kje je? Je prišla, kakor je pisala? Kakšna je?

Kakšne so njene oči, ki so ga pred letom tako omamile, ki so mu prve mesece, ko je prišel v Pariz, bile tako jasno v duši, da ni ničesar videl razen njih! Toda čez mesece sta ga Pariz in Dora potegnili v vrtince brezumne strasti, da mu je ugasnil njih sijaj.

In pred dvema dnevmoma mu je blondinka v rdeči obleki gnusno in brezobzirno dala to, po čemer ga je žejalo leta in leta, kar mu je bilo ves čas največja uganka in skrivnost življenja.

Ne more in ne more pozabiti teh gnusnih prizorov, ki se mu sedaj doma še bolj reže v obraz!

Izgubljal se je v ozke pariške ulice in iskal z očmi in z vsem telesom ženske. Toda ko se mu je katera približala in nasmejala, se je pognal dalje in si ponavljal «Ne ta... ne ta...» Vlačil se je ob zidovih začrnelih in zamazanih hiš, razločno je slišal glasove žensk, ki so ga vabile in se mu ponujale, vedno iznova je sklenil, da pojde s prvo, ki jo sreča, toda ni šel. Šele proti jutru ga je vsega utrujenega odvedla blondinka v rdeči obleki. Slišal je njen smeh, čutil njeno roko v svoji, a vse mu je bilo tako daleč, daleč.

Šele ko je bil z njo v majhni sobici in je prišla ženska, ki ji je moral plačati pet frankov za posteljo, se je nekoliko zavedel. Zravnal se je in ozrl. Tam na postelji je blondinka že ležala razgaljena in ga čakala.

«Sedaj se bo torej zgodilo», mu je šlo skozi možgane.

Čutil je, da mora nekaj storiti, a niti ganiti se ni mogel z mesta.

Tedaj se je ženska hrupno nasmejala, skočila s postelje in ga potegnila k sebi.

«No, ljubček, pridi, nimaš mnogo časa. Samo za pol ure si najel sobo.»

Tine je ostrmel: Za pol ure?

Ali se more zgoditi to v pol ure?

In iz njega je planilo:

«Ne, jaz nočem te sobe! Hočem sobo za vso noč!»

Ženska se je zasmejala, si uravnala obleko in potegnila Tineta na hodnik:

«Kakor hočeš, dragec, pa za vso noč. Da imaš le denar!»

Odvedla ga je v drugo sobo; spet je prišla ženska, ki ji je moral dati še deset frankov in izpolniti prijavnico. V tem se je nekoliko razbistril. Zavedel se je, da je pri vlačugi. Prišlo mu je na misel, da bi pobegnil; a spet je zapadel v otopelost; naj se zgodi, saj enkrat se mora zgoditi. Strasti pa ni čutil nobene.

Sedel je na posteljo, ženska pa je sedla k njemu in se ga ovila:

«Dragec, sedaj pa darilo za mene.»

«Koliko?»

(Dalje prihodnjik.)

Našim prijateljem!

V prvi letošnji številki smo na strani 30 obljubili, da pošljemo med letom knjige po temle vrstnem redu:

1. Upton Sinclair: «Mokra parada — Alkohol», III. del,
2. H. G. Wells: «Boj z Marsovc», I. del,
3. H. G. Wells: «Boj z Marsovc», II. del,
4. Vladislav Vančura: «Beg v Budin», I. del,
5. Vladislav Vančura: «Beg v Budin», II. del,
6. J. Šmelov: «Mary»,

7. Klabund: «Borgia»,
8. Herman Sudermann: «Mačja brv», I. del,
9. Herman Sudermann: «Mačja brv», II. del,
10. Herman Sudermann: «Mačja brv», III. del,
11. Pierre Louys: «Ženska in možicelj».

Ker pa zaradi tehničnih zaprek Klabundov roman «Borgia» ni bil v obljubljenem roku do tiskan, smo morali naročnikom meseca junija poslati prvi del zanimivega romana Jacka Londona: «Mala gospa velikega doma», meseca

julija pa drugi del. Ta roman bi morali naročniki dobiti šele v zbirki za leto 1935. Zato pa uvrstimo roman Pierrea Louysa «Ženska in možicelj», ki je bil določen za letošnjo zbirko, v zbirko za leto 1935.

Predvidoma mislimo prihodnje leto izdati tele romane:

Prvi številki 1935, ki jo dobite 22. decembra 1934, bo priložena knjiga Pierrea Louysa «Ženska in možicelj». To je povest ljubezni in strasti pod vročim španskim solncem, zgodba nepričakovanih čudovitih razpletkov, pesem sevilskega karnevala. Knjiga bo krasno ilustrirana.

Februarja meseca dobite drugo knjigo Pierrea Valmigerrea «Otani». V tem romanu opisuje francoski oficir pred nemško ofenzivo svoje prejšnje življenje, ki ga je živel pred 500 leti v bajni japonski deželi, deželi rož, ljubezni, sovraštva in maščevanja.

Tretja knjiga izide meseca marca in prinese roman Andreja Latzkoga «Sedem dni». To je povest proletarca, ki doživi v sedmih božičnih dneh veliko bridkega, da drže ti doživljaji čitatelja med čitanjem v stalni napetosti.

Nadalje pripravljamo znameniti roman Štefana Žeromskega «Povest greha». Žeromskega priznavajo za prvega poljskega pisatelja.

V delu je roman Emila Vahka «Krine kliče po maščevanju». To delo je bilo na Češko-slovaškem prava senzacija. Roman opisuje praškega avstrijskega oficirja, ki je dal med vojno na lastno pest ustreliti ukrajinsko družino. V

njem razpleta pisatelj takratne dogodke in živo slika razmere čeških Nemcev. To je roman težkih duševnih bojov, ki bo prav gotovo tudi Vas navdušil.

Ali pa izdamo namesto tega Hofbauerjev vojni roman «Pohod v zmedo», ki opisuje vso strahoto klanja ob goriški fronti na Sv. Mihaelu in na tirolskih hribih, kjer so se Čehi in Slovenci morali boriti skupno z Nemci. Strahotno je opisan razpad fronte leta 1918.

Potem izide knjiga Heinricha Manna «Professor Unrat». Ta roman je izšel v originalu v velikih nakladah. Roman opisuje zagrenjenega profesorja Rata, ki se na poseben način maščuje nad svojimi bivšimi učenci zaradi žalitev in zasmehevanja.

Nato izdamo roman Sinclaira Lewisa «Mantrap». Roman opisuje avanture dveh ameriških sportnikov, ki sta zašla daleč na sever med Indijance.

Natančen razpored objavimo v prvi številki.

Cena tem romanom (10 broširanih knjig) in 12 številkam «Prijatelja» je Din 132.—, za vezavo v platno je doplačati Din 60.—.

Kakor vidite iz navedenih naslovov, so to romani svetovnih literarnih veličin.

Ker pa ima založba «Evalit» v svojem širokem krogu tudi veliko naročnikov iz delavskih in kmetijskih vrst in ker ima revijo «Prijatelj» naročeno tudi odrasla mladina, izmed zgoraj omenjenih knjig pa nekatere niso zanje primerne, se je založba «Evalit» odločila, da izda prihodnje leto po režijski ceni (10 knjig, 1000 strani, za 67 dinarjev) tele romane:

- 1.) Aleksander Dumas: «Črni tulipan», I. del;
- 2.) Aleksander Dumas: «Črni tulipan», II. del;
- 3.) Nikolaj Ljeskov: «Askalonski hudobec»;
- 4.) Edgar Poe: «Zgodbe groze»;
- 5.) Jack London: «Joe med pirati», I. del;

- 6.) Jack London: «Joe med pirati», II. del;
- 7.) Maurice Leblanc: «Arsen Lupin se ženi»;
- 8.) Björnsterne Björnson: «Veseli fant»;
- 9.) Henrik Sienkiewicz: «Mali vitez», I. del;
- 10.) Henrik Sienkiewicz: «Mali vitez», II. del.

France Bevk:

Amerikanec

Bilo je pred nekaj leti, ko sem se nekega pomladnega večera vozil iz Trsta v Gorico. Vlak je bil natrpan do zadnjega kotička. Ob tisti uri so se vozili delavci na svoje domove. Nekaterim so počivale roke v naročju, naslanjali so glave, ko da počivajo, oči so jim brezbržno gledale skozi okna. Drugi so brali večerne liste.

Nasproti mi je sedel zajeten mož, ki je samozavestno dvigal glavo. Oči so mu bistro, nekam zvedavo predirale skozi rožene naočnike. Obleka mu je bila tujega kroja. Toda široki, zdravi, venomer se smehljajoči obraz je bil tako domač, tako slovenski, kakor da sem ga vsak dan srečaval na ulici.

Poleg njega ob oknu je sedela majhna, suhljata ženska. Na prvi pogled njegova hči. Imela je iste sinje oči pod košatimi obrvmi, isti široki nasmeh na obrazu. Dva kodra svetlih las sta ji padala na rjava lica. V naročju pa so ji počivale težke, z žilami preprežene, od dela razpokane roke. Venomer se je ozirala po možu, ki ji je sedel nasproti; bil je prav tako zagorel, utrjen kakor ona. Le da nasmeha, ki je izvirjal iz notranjega zadovoljstva, ni kazal tako očitno, ampak mu je pritrjeno tlel pod gubami obraza.

«Ali se še ne odpeljemo?» je vprašal zajetni mož in uprl rožene naočnike kot okenca v suhljatega, žilavega zeta. «Dve minuti čez», je pogledal na uro. «Pri nas v Ameriki smo točni do sekunde... Da!»

Zet je na vso moč vlekel dim iz velike cigare, ki je bila tastovo darilo, da so mu še huje plahnela že tako suha lica.

«Pri nas nismo tako natančni», je odgovoril čez trenutek.

Amerikanec se je zaničljivo nasmehnil. Na obrazu, v zasenčenih očeh, v glasu, v vsaki kretnji se mu je odražala samozavest človeka, ki je bil dolgo vrsto let v Ameriki in se vrača v «stari kraj». Blesk «novega sveta» je še vedno tako trdno lepel na njem, da bi za nič ne bil priznal, niti sebi niti drugim, ako mu je toplo v duši.

«Dvajset let me ni bilo v teh krajih», mi je pojasnil na radovedni pogled. «Medtem mi je umrla žena. Hči pa je zrastle in se omožila. Ne, Barbka?»

Hči je prikimala in si ogledovala razpokane roke.

«In zdaj ostanete doma?» sem ga vprašal.

«Ne vem», je odgovoril. «Je že res, da sem nameraval tu umreti, a se bom najbrže premislil.»

«Saj ostane», je rekla Barbka.

«Kako?» je mož dobrodušno vzrožil. «Kako — ko mi je pa že zdaj dolgčas po Ameriki!»

Barbka se je samo nasmehnila.

«Neprestano nama sili nazaj», je pojasnil zet in svaljkal cigaro. «Pa je le skoraj jokalo, ko naju je uzrl na obrežju.»

«Ti, to pa ni res», mu je tast požugal s prstom in se v zadregi ozrl skozi okno.

Vlak je odpeljal s postaje. Z ropotom se je izvil izmed poslopij in se začel pomikati v breg. Pod nami je ležalo morje, ki je bilo mirno vse do obzorja. Le ob bregu se je zdaj pa zdaj zganelo, vzdihnilo in plivnilo ob skale. Solnce je hitelo v zaton. Jadrnice, ki so bile kakor kópajoče se ptice z dvignjeno perotjo, so se vračale v pristane. Galebi so bili, kakor da si v svetli srebrnini namakajo prsi. Cvetoe breskve in mandlji so se spajali z zelenjem v pisane preproge.

Amerikanec se je skoraj naslanjal na hčer in se oziral skozi okno. Videti je bilo, da mu oči željno srkajo vedno nove prizore. Od zunaj se prihajali vonji s cvetočih pomladnih bregov. Kazno je bilo, da mu vse, vse prebuja spomine na daljno preteklost. Topel, miloben izraz se mu je spočenal na obrazu.

Nenadoma se je zdrznil, kakor da se je v trenutku zavedel čuvstva, ki je prehajalo od domače zemlje vanj in mu nehote opajalo srce.

«To je brzovlak?» je vprašal.

Pritrdili smo mu.

«To naj je brzovlak?» je sunil s kazalcem v klobuk, da mu je obvisel na tilniku. «Ta polž? No, radoveden sem, kakšni so pri vas osebni vlaki. Pri nas v Ameriki vlaki tako bežijo, da se človeku dela omotica.»

Zaman smo mu ugovarjali, da pri nas ni ravnin. Govoril je, govoril — vse mu je bilo majhno, manjvredno; vozovi tesni, postajna poslopja ko kake čuvajnice. Hišice, ki so skrite med cvetjem slonele v bregovih in gorele v večernem solncu, so bile po njegovem polžje kajžice. Še morje se se mu ni zdelo tako mogočno ko v državi zvezd.

«Pri nas v Ameriki,» je bilo slišati ob slednjem stavku, «pri nas v Ameriki...»

Molče smo ga poslušali. Nismo se spogledovali ne se nasmihali. Nekam majhni, ponižni smo se čutili ob njem. Bilo nam je, kakor da globoko občutimo, kako malenkostno, sramovanja vredno je življenje, ki nas obdaja dan za dnem.

Vlak je pritolkel na Kras. Gluho je razbijal med dolgimi, sivimi zidovi in med skalovjem. Grmovje, ki se je pravkar odevalo v ponižno zelenje; kotanje, v katerih so se skrivale njivice in lazi. Borovi gozdiči, v vrhovih dreves šumeča pesem. Brinje, brinje, ob skalah pelin.

Ob pogledu na to zemljo je Amerikanec utihnil. Glava mu je nehote zlezla med ramena, sklenjene roke so mu počivale med kolena.

Mimo vlaka so bežale vasi. Zavozili smo v Vipavsko dolino. Mrki rihemberški grad je kakor upornik strmela na cvetoča pobočja. Od nekod se je oglasil smeh, pojoča vipavska govornica. Od dveh cerkva so pribneli glasovi zvonov, se mešali z ropotom koles, se zopet trgali iz njih in mehko legali na dušo. Solnce je bilo že zatonilo, le na vrhu Čavna je še gorel njegov rdeči odsev. Preko Trnovskega gozda je ležala modrikasta senca ko temno pregrinjalo.

Vozili smo se pod Gradiškuto, ki se je zdela ko naslikana na ognjeno nebo zapada. Počasna Vipava je zavila na levo in se izgubljala med renškimi polji. Pred nami so stali hribi — Kalvarija, Sabotin, Škabrijel. V oknih svetogorskega samostana se je svetil požar.

Amerikanec je strmel zdaj na desni zdaj na levi skozi okna. Še je trdovratno molčal, toda poteze na obrazu so mu bile od trenutka do trenutka mehkejšje. Vzdihi in se naglo ozrl po naših obrazih, kakor da se je v hipu zavedel, da je s tem vzdihom že izdal vseh zadnjih dvajset let svojega življenja.

Hči ga je premerila od strani, pomenljivo pogledala moža in se nasmehnila skozi okno. Čez čas se je okrenila do očeta.

«Oče, ali gledate naše hribe, kaj? Pri vas v Ameriki so gotovo vse drugačni hribi?»

Mož je z dolgim pogledom premeril hčer. Bilo je, kakor da se je pravkar prebudil. Ali se Barbka mar norčuje? Ozrl se je tudi po zetu in

Hermann Horst:

V Novinec

Sa pisarna je pogledala k vratom.

«Dobro jutro», je dejal mladi mož, ki je vstopil. «Saj sem prišel v pisarno tvornice zamaškov?»

«Ste.»

«Ali bi lahko govoril s šefom?»

«Kaj bi mu pa radi?»

«Danes moram tu nastopiti. Jaz sem novi —»

«Novinec. Na poizkušnjo. Vem. Šef nam je že povedal», mu je segel prokurist v besedo. «Kar lepo sedite in mirujte!»

Mladi mož je sedel.

«Kar pustite ga, naj gode!» mu je čez nekaj časa predrzno rekel učenec. «Saj ga nihče ne posluša. Stari bi ga bil že davno odpustil, ko bi preveč ne vedel. Kakor bi mi vsi že dovolj dobro ne vedeli, da stari goljufa pri davkih. In naš prokurist je kupil kožuh za svojo ženo, plačala ga je pa tvornica, ker ga je vpisal med obratne stroške.»

Svetlolasa strojepiska se je nasmehnila.

«Ali se bova midva kaj razumela? Saj ste boljši gospod, in če vam bo po volji, pojdeva kakšno nedeljo skupaj na izlet. Samo Korenove, tajnice, se bojte. Najprej se slini okoli moških, potem jih pa šefu toži. Pri-povedovala je, da je imela nekaj s starim, pa je laž. Stari mi je sam rekel. Včeraj si je dala celo pobarvati lase, ker misli menda stari vzeti družabnika. Toda predeh ga bo vzela Korenova, bo že davno lazil okoli mene.»

Medtem je pristopil tudi knjigovodja:

«Dovolite mi... Jože Smukavec. Pri nas se boste dobro počutili. Zlasti v našem pisarniškem klubu.»

«V pisarniškem klubu?» je vprašal mladi mož. «Kaj pa je to?»

«Pri nas smo ga ustanovili. Pod geslom: Počivajmo, kadar pokaže šef hrbet!» V strojepisni mizi je vdolan gramofon, in kadar stari odide, začnemo plesati. Ob sredah in petkih lahko vsakdo privede svoje dekle, ker je stari na poslovnem potovanju. Korenova pleše naj-

po meni. Roženi, ameriški naočniki niso mogli zakriti tega, kar mu je trepetalo v srcu in mu prehajalo v oči. Ob pogledu na gore, v katerih je preživel svojo mladost, ga je bilo docela premagalo čuvstvo. Vražja reč, da to vendar niso solze! Od sramovanja mu je dahnila rdečica v obraz.

«Molči, Barbka!» je rahlo udaril hčer po kolenu. Pomežiknil je z očmi, kakor da ga ščemijo. «Kaj se smeješ, Barbka? Ali hočete žganja? Iz Amerike sem ga prinesel...»

Iz naprsnega žepa je povlekel steklenico in nam jo je molil.

«Prepovedano žganje?» sem ga vprašal, da ga rešim zadrege zaradi ganjenosti, v katero se je bolj in bolj pogrezal.

«Da. Sam sem ga žgal. Iz žita», je hitel govoriti. «Le pokusite, saj ni strup!»

Iznova je uprl oči skozi okno.

Na goriško ravnino je legal mrak. Iz teme so se druga za drugo vžigale luči.

novejše vžiganke, mi pa igramo tarok. Da vam za-upno povem — blagajnik zmeraj izgublja. Prejšnji teden sem ga oplenil za celih šest sto dinarjev.»

«Ali ima takšno plačo, da si to lahko privoščim?»

«Kaj še! Saj tudi ne plača iz svojega žepa. Dobiček se plačuje iz blagajne in znesek se razdeli med poštnino, telefon, pisarniške potrebščine in druge takšne reči.»

«Kaj pa pravi prokurist?»

«Kaj naj pa reče? Saj igra zmeraj z nami in potem prinese še konjaka in smotk. Dobi jih seveda pri starem, ker ima ključe.»

Tedaj je zazvonil telefon.

«Snemi vendar slušalo!» je zaklicala strojepiska učencu. «Čemu bi nas zmeraj motili ti neumni poslovni pogovori! Vidite, mladi mož, se je potem spet obrnila k novincu, »to sem pa jaz uvedla. Če starega ni doma, telefon kar lepo izključimo, in potem lahko stranke zvone, kolikor jim drago.»

Mladi mož je začudeno zmajeval z glavo:

«Pri vas je pa res lepo in po domače!»

«Kajne?»

Tedaj je pomignil učenec z okna:

«Pozor! Stari gre!»

Vsi so sedli na svoje prostore in začeli vneto delati. Vrata so se odprla. Stari je stopil v pisarno.

Takoj se je približal k novincu in mu dal roko:

«Oprostite mi, da ste me morali tako dolgo čakati.»

Mladi mož se je nalahko priklonil:

Tedaj je dejal stari:

«Gospe in gospodje! Predstavil vam bom svojega novega družabnika, ki stopa z današnjim dnem v podjetje. Gospod bo prevzel vodstvo obrata in bo zlasti vodil delo v pisarni...»

Filip Omladič:

Zgodbice iz tramvajskega voza

Radni gost tramvajskega voza doživlja razne zgodbice, saj se vozimo s tramvajem ljudje najrazličnejših značajev in lastnosti. Kakor na gledališkem odru se včasih v tistih nekaj minutah odigra pred teboj napet prizor, ki z užitkom napasč na njem svojo radovednost, zlasti ker ima nasproti gledališču prednost, da je košček neponarejenega življenja. Tramvajske zgodbice res niso zmerom gostobesedne kakor napisane igre, a če imaš vsaj kopico izkušenj, jim lahko slediš.

Vstopita zakonca ali morda šele zaročenca. Na vročih obrazih se jima vidi, da sta se prepirala prav do voza. Sopotniki ocenjujemo nestrpni drget okoli njiju ust in upamo, da se bo zdaj zdaj razvil pred nami škandal — saj smo mali Slovenci, ki se tako radi izživljamo v poniževanju drugih in v hlastnem uživanju nesreč svojih bližnjih.

S prisiljeno mirnostjo sedita oba drug poleg drugega na klopi in ne ustrezeta našim željam. Pred tujimi ljudmi se vendarle še lahko premagujeta, da jim ne izdasta svoje žalostne skrivnosti.

Ko pa zapustita voz, sta že drug v drugem s ploho besed. Vsi strizemo z ušesi, da bi ujeli besede in dognali, kaj jima je skalilo soglasje. Hudujemo se nad ropotanjem prihajajočih in odhajajočih in še gledamo za obema človekoma, ko kolesa že spet igrajo na železne tračnice svojo enakomerno, sikanju izstreljene granate podobno pesem.

Onega dne sem dobil v vozu znanko. Prav za prav se nisem mogel na prvi mah spomniti, odkod bi jo bil poznal.

«Ali si še tako zapet?» me je ogovorila.

Po glasu sem jo spoznal. Mima ji je ime in bratovščino sem sklenil z njo. Dober mesec prej je bilo, ko me je nekega večera tako rekoč zaplenila. Bila je v družini z mladim zakonskim parom. Vsi trije so bili okajeni. Zakonca sta korakala naprej, a Mima je stopala za njima in godrnjala: «Kje naj si tretje kolo poišče četrto, da bo voz cel?» Ko sem hotel družbo prehiteti, se je ustopila predme, mi puhnila pod nos oblak tobakovega dima in rekla: «Kar dober boš za kavalirja...» Pristopil je še zakonec, ki me je odnekod poznal po imenu, češ: le pojdite, bomo še malo povese-ljačili. Šel sem, saj se je obetala prav prijetna pustolovščina. Obrali smo vrsto gostiln in kavarn, pili in peli in se proti jutru znašli še pri slivovki in črni kavi v stanovanju obeh zakoncev. Tako se pač mora končati vsako pravo slovensko krokanje. Kot najtreznejši med njimi sem moral nazadnje prevzeti vlogo samaritana in vso trojico spraviti lepo k počitku. Ni šlo drugače. Mima ni mogla niti sama vstati izza mize. Moral sem ji z mrko hladnokrvnostjo sneti s telesa vrhno obleko, jo ponesiti na sofo in jo lepo pokriti z odejo. Nato sem poprosil zakonca za ključ od hišnih vrat in sem odšel.

To potepinsko zgodbo sem bil že napol pozabil in ključa ne bi več vrnil, če ne bi v tramvaju tako nepričakovano našel na Mimo.

Ko mi je zdaj govorila o moji zapetosti, sem menil:

«Čudno, moji svoji mi pa očitajo, da se rad potepam.»

«Meni tudi. Vsaj moj mož je imel včasih zmerom potepinko na jeziku.»

Tako sem zvedel, da je omožena.

«Včasih?» sem vprašal.

«Da, včasih. Zdaj je moj mož že bogve kje. Pobegnil mi je. Pri tistem krokanju sem bila že 'vdova'.»

Pogledal sem jo. Vitka plavalaska z lepimi višnjekastimi očmi, polnimi veselja do življenja. Nisem mogel verjeti, da mož pobegne taki ženi.

«Menda si mu bila nekoliko nezvesta, kaj?»

«Prav za prav ne!»

«To se pravi, da!»

«Ni tako», me je odločno zavrnila. «Premrtev je moj bivši mož, kakor stroj je, pa nisva soglašala. Nič niso drugi moški imeli pri tem svojih vlog. Tudi pijanka nisem. Ti bi mi morda očital pijanstvo, ker si me zadnjič videl takšno. Iluzije, romantiko imam rada. Kaj pa imaš od sveta, če se pariš na suhih številkah in vse življenje le ubijaš lepe iluzije...»

Nisem ugovarjal. Vesel sem bil njenega smeha in bleska njenih živahnih oči ter sem neomajno verjel, da so iluzije lepa reč.

Pri «Zvezdi» mi je dala roko in izstopila.

«Na svidenje!»

Ko je napravila po ulici nekaj korakov, se je obrnila in mi med objestnim smehom pokimala ter mahnila z roko.

Nedavno nedeljo malo pred poldnevom je na progi proti Viču stopila skozi vrata na ploščad mladenka s širokim krilom. Medtem ko je zapirala vrata, je prepih puhnil krilo nazaj, da se je priprlo.

Vsi potniki smo uprli oči v bližajočo se nesrečo, ki bo razpolovila lepo nedeljsko oblačilo, zakaj očitno je bilo, da bo potnica na naslednji postaji izstopila.

Kakor v nekem paničnem razpoloženju ni v prvih trenutkih nikomur padlo na um, da bi potnico opozoril na nevarnost.

Pa je vstal v kotu mlajši moški in kradoma, kakor da ni šlo za nič, odprl vrata, da se je krilo oprstilo. Ko pa jih je spet zaprl, se je obleka iznova ujela. Nekajkrat je to ponovil brez uspeha. Ko je spoznal, da ni druge poti, je držal vrata tako dolgo odprta, da je potnica, ki ni prav nič vedela, da ji nekdo rešuje obleko, zapustila voz.

Ko se je rešitelj vrnil na svoj sedež, se je ozrl kakor v zadregi po sopotnikih. Malo porogljivi pogledi, v katerih pa je bilo vendarle zadosti priznanja za nesebično opravilo, so se vpikovali vanj.

Deževen dan je bil, ko je pristopicala in prisopihala v voz stara ženica, da se popelje v smeri proti Viču. Ko je hotela plačati sprevodniku vozni listek, je privlekla iz krilnega žepa velikanski robec z vozlom. Tipala je okrog vozla in prestrašena spoznala, da se ji je dvodinarski kovanec nekje izmuznil iz zadržanega počivališča.

«Nimate denarja?» je vprašal sprevodnik. «Boste pač morali na prihodnji postaji zapustiti voz.»

Kdo izmed sopotnikov bi se spomnil in daroval ženici poldrugi dinar! Majhen šolar, sedeč poleg debe-lušne ženske, je iz tišine, ki navadno nastane, če se

zgodí v tramvaju kaj mučnega, izpregovoril s tankim glaskom:

«Mati, nate!»

Dal ji je dva dinarja, in ženica je plačala vožnjo. Vse je gledalo fantiča, ki je bil prav siromašno oblečen. Bilo je očitno, da se njegovi starši ne obmetavajo z mamonom.

Pa se je poleg njega sedeči debeluški deček zasmilil in hotela mu je vrniti novec.

«Ali si zmerom tako dobrega sreca?» ga je nagovorila.

«Saj to ni nič», je brezbrizno odvrnil.

«Pa ti si ji dal svoj zadnji novec.»

«Čeprav!»

«Ali dovoliš, da ti ga vrnem?»

«Hvala, ne! Kar sem storil, sem napravil sam od sebe...»

Skoro nejevoljno jo je pogledal in si menda mislil: Kaj se vtikaš v reči, ki te ne brigajo!

Debeluška je pogorela. Pogledal sem jo in sem videl, da je bila fantičkovega odločnega nastopa kar vesela.

«Prav imaš! Lepo je tako», je naposled menila.

«Gentleman», je dejal nekdo izmed sopotnikov.

«Novi rod prihaja spet na tisto, kar je vojna zatrla...»

Tuji cvet

*Heather
Engel*

W. Moore:

Gostoljubno dekle

ba sta stanovala v isti hiši. V hiši, kjer je prebival tudi njen stari oče. In stara mati.

William Stone je prišel tja iskat stanovanje. Ponudili so mu ga. Stara mati mu je takoj rekla »drago dete« in brezzobi stari oče je žvečil tobak.

Stanovanje mu ni bilo všeč. Že je hotel oditi z izgovorom, da pride jutri in da se bodo takrat pomenili, in prav tedaj je začel iz sosedne sobe petje, potem pa je priskakljalo nekaj solnčnega, mladega in veselega, z metlo v roki. In to solnčece se je postavilo predenj in mu kar naravnost reklo: »Tako so dejali vsi, ki niso nikoli več prišli!«

William ni vedel, kaj naj ji odgovori. In prav njemu, ki je bil v življenju že tako preizkušen, se je moralo kaj takega primeriti! Sam nase se je jezil, a čez nekaj časa je dejal: »Jaz pa pridem!«

Njene oči so tedaj spet zagorele, tako radovedno in vražje kakor otroku, ki hoče komu jezik pokazati, pa se boji, da bi ga ljudje ne videli... Potem pa je... ne, nič ni rekla, le z rameni je skomignila in se posmejala...

Tri dni po prvem je obešal v svoji sobici slike, ki jih je imel najrajši. Miriam pa je stala pri njem in mu podajala žebličke... Naposled je izpregovoril:

»Nisem mislil, da se tako razumete na lepe slike.«

Potem mu je ona povedala, katere slike so ji najbolj všeč... In pri tem je on opazil, da ima krasne svetle lase.

Nazadnje se je zaljubil v vse, kar je na njej videl. Pa prav kmalu. Karkoli je rekla, vse se mu je zdelo duhovito in primerno.

Ko mu je prvi večer pripravljala posteljo in potem šla, se je na pragu še ustavila:

»Kaj lepega naj se vam sanja in sanje naj se vam uresničijo!...«

Drugo jutro jo je vprašal, kaj se je njej sanjalo.

Sladko se je zasmejala:

»Najprej mi povejte, kaj se je vam!«

William je resno odvrnil:

»Sanjalo se mi je o mladem dekletu z belim trakom... z veselimi očmi in porednim noskom. In to dekle je prišlo v svoje kraljestvo med slovesnim pritrkavanjem zvonov...«

Tedaj je Miriam Williama prvič pogledala. Pogledala mu je naravnost v oči. Čisto resno. Kakor bi hoteli njeni pogledi reči: »Kakšne neumnosti mi pripovedujete!...« A okoli njenih ustnic se je pokazala majhna guba, kakor bi dekle premišljalo in preudarjalo: »Ta človek govori tako neumno in hkrati tako pametno, da si je treba kar glavo razbijati.«

Potem pa se je le odločila in rekla:

»Norčujete se iz menel«

Pa se ni norčeval. Morda se je norčeval iz drugih žensk, ko je klečal pred njimi in razmetaval z velikimi besedami, zdaj pa... pred to deklico?... Ne, ni se norčeval!...

Prihajali so dnevi in odhajali.

In prišla je pomlad.

Pomlad...

Ko zakipi človeku kri, ko se bude želje, ki jih človek kar razumeti ne more...

William sam ni vedel, kaj se z njim godi. Ali je mogoče, da ima to drobno dekletce takšno moč nad njim?

Ona pa se je delala, kakor bi ne verjela v ljubezen, in skeptična je bila — a obenem sentimentalna in tako zaupljiva...

William jo je kar debelo pogledal, ko mu je nekoč po uri ljubezni in strasti iznenada rekla: »Šaj vam, moškimi, ženska ne sme nič zaupati!...« In trenutek nato ga je vprašala: »Ali me ljubiš? Ali me boš zmeraj ljubil?«

Vprašanje, kako se bo vse to končalo, je vstalo pred njim dosti pozneje, leto dni potem, ko se je z njim spoznala. Morala bi se namreč poročiti...

Nekega dne je prišel njen daljni sorodnik. Njegov oče je že prej zahajal v hišo.

Miriam ga ni odbila.

Le toliko ni več govorila kakor prej. In njen glas je postal tišji.

William pa je prebedel hudo noč. Še očesa ni zatisnil.

Sel je v kavarno in tam je igral biljard. Prijatelju je namignil, da ga čaka drugi dan majhna tragedija.

Zjutraj mu je Miriam prinesla kavo kakor vsak dan, potem pa je hitro odšla. Brez besede.

Ves dan je ni videl. Nad glavo so se mu zbirali črni oblaki... Kaj vse si je očital! Še na ženitev je mislil — če bi bilo treba.

Potem pa je stopila Miriam v njegovo sobo. William je bil razočaran... Po njenem obrazu ni mogel slutiti katastrofe.

»Čakal sem te že«, ji je rekel, toda po njegovem glasu se je dalo tudi sklepati, da je ni čakal.

Rekla mu je:

»Do zdaj nisem utegnila... morala sem nakupovati... tudi prstan!...«

»Miriam!«

Stopila je mirno k njemu, in na njenem obrazu ni zapazil prav nič vznemirjenja.

In poljubila ga je na usta!

»To je zadnjič!« mu je dejala.

Presenečen je bil.

Ona pa je nadaljevala:

»Vsako dekle mora preživeti svojo pomlad... Ali ne? Ti si prišel v moje življenje. Dober si mi bil... mislim pa... da sem zate preneumna... ali ne? Ali naj pa zdaj čakam, da mi boš nekega dne rekel: »Ne maram te več?«... Vidiš, zdaj prihaja poletje... V gospodinjsko šolo pojdem. Potem se poročim... Tako je pač... ali ne?«

In vse to je zvenelo tako jasno in razumljivo.

»Ali ga vsaj ljubiš?« jo je hotel vprašati, toda prehitela ga je, kakor bi bila uganila njegove misli:

»Zelo je priden... Pomagala mu bom... videl boš! Kupila mu bom kravato, takšno, kakršne nosiš ti... Pomlad ne more trajati večno... Tudi poletje je lepo...«

In rekla mu je »zbogom« s tako mirnim glasom. Samo na pragu je še obstala in snela droben prstan z roke:

»Od moje stare matere je...«

Ni je več videl.

Čez dva meseca se je poročila. Njenemu prvemu sinu je William ime.

Raoul Auerheimer:

Pesnik

Pričelo se je tako, da je prejel pesnik nekega due podolgovato, heliotropno barvano pismo, diskretno parfimirano, papir pa tako trpežen kakor kozlovo usnje in pokrit z velikimi, hitečimi črkami, kakršnega navadno uporabljajo dame, ki imajo mnogo časa in ki bi bile rade mondene.

Pesnik si je najprvo ogledal podpis. Tokrat je bila neka Matilda, ki je pisala iz Attnanga na Zgornjem Avstrijskem. To je bilo vsekakor novo, ker še nikdar mu sredi zime z onega konca ni pisala kaka Matilda. Bilo pa je tudi edino, kar je bilo v pismu novega. Vse ostalo je že poznal, pretirano hvalo v pričetku kakor tudi tradicionalni konec: »Ko bi pismo neprečitano ne romalo v koš, mi morda privoščite kako lastnoročno napisano vrstico.»

Pesnik pa je namesto ene napisal kar sedem vrstic, v katerih se je ganljivo in ponižno zahvalil za pozornost, ki jo je neznana dama izkazala za njegovo »pisarjenje».

Takoj z obratno pošto je došlo osem strani dolgo pismo, ki je v njem Matilda izrazila vse veselje nad pesnikovim odgovorom. Ta pa, ki je znal biti proti svojim oboževalcem, kleččim pred njim v prahu, blažen kakor cesar Jožef, je svojo novo znanko potolažil z zapetnim pismom; bil pa je toliko nepreviden, da jo je poprosil, naj nekoliko opiše svojo okolico, češ da namerava pisati podeželski roman in da zbira potrebno snov.

Došlo pa je precej humoristično pismo, v katerem je Matilda na prav ženski način manj pisala o okolici kakor o sebi in mimogrede sporočila, da je ne preveč mlada vdova s tremi otroki; provincialno življenje pa je opisala takole: »Igram ping-pong, čitam novele in pričakujem ljubezni.»

Pesnik, ves potolažen, da ta dama ni tako stara vdova, ker bi mu sicer ne bila pisala, je vljudno odgovoril, da tisto s starejšo vdovo gotovo ni tako hudo, on sam je mož, že precej v letih in si želi le duševne ljubezni. In končal je z besedami: »A propos, duševna ljubezen! Pošljite mi svojo fotografijo!»

Sedaj bi bila gospodična Matilda, ki je kot vzgojiteljica treh otrok bivala na posestvu v bližini Gmundna, prav lahko poslala svojo sliko, saj je bila dražestna triindvajsetletna vitka brunetka sajastočrnih oči in slonokoščene polti. Tega pa ni storila ampak je iz vzrokov, ki se porode le v možganih mladenke, poslala fotografijo svoje umrle, čudovito lepe, a silo omejene svetlolase prijateljice.

Sedaj je bil pesnik tisti, ki je z obratno pošto odgovoril. Tudi ni bil kratek bilet, marveč veliko, štiri strani dolgo pismo, v katerem se je z nežnimi, vljudnimi besedami zahvalil za sliko in napravil poklon originalu. Sedaj prvič se mu je dopisovalka zazdela tudi duhovita, in, trudeč se kakor tenkovesten dušeslovec, ki po telesnem videzu sklepa na duševno stanje, je dognal, da prav isti um, ki poživilja njene besede, gleda tudi iz toplih oči na sliki in z njenih zapognjenih, hudomušnih ustnic. Razumljivo, da fotografija ni bila prav nič topla in da ustnice niso bile hudomušne, a česa vsega ne pove pesnik, ako hoče ugajati plavolaski.

Gospodična Matilda se je prestrašila, ko je v roki držala toliko oboževanja, ki pa ni veljalo njej, ampak njeni umrli prijateljici. Sedaj pa je bilo že prekesno priznati vso prevaro, ker kaj bi si mislil pesnik, nikdar bi ji ne oprostil, da ga je tako osmešila. Tako je pri-

pletala vedno nove laži. Krčilo se ji je srce, kadarkoli je prejela njegovo pismo, ki so sedaj redno prihajala; v njih je oboževal njene svetle lase, njene modre očke in tisto nežno polt rožnatih plavolask, kar tako zelo ljubi. Tembolj je trpela vsled oboževanja tipa, ki je bil njej ravno nasproten, in ker je postajala vedno bolj zaljubljena v pesnikove besede, v te mehke, tople, nevarne besede, ki so poznale vse skrite poti, ki vodijo v ženska srca in so to pot tudi dovolj pogostokrat prehodile.

S tem izmenjavanjem pisem, s tem nežnim koketnim skrivanjem dveh src, ki sta bili obe neutešeni in sta obe pričakovali ljubezni, je bila dolgočasna zima na posestvu lepo izpolnjena. Pesnikova pisma so se grmadila v Matildini pisalni mizi, a kako bo v bodoče z njunim odnosom, zaradi tega si ni delala nepotrebnih skrbi. Takšna razmerja, si je mislila, itak nimajo nobene bodočnosti. Nekega dne mu bo pisala druga, katere parfum mu bo čisto nov, in njen slog mu bo bolj ugajal; tedaj bo na moje zadnje pismo pozabil odgovoriti.

A namerilo se je drugače. Ne samo da pisma niso izostala, postala so celo nežnejša in obsežnejša. Pesnik se je, kakor je bilo videti, zaljubil v dopisovalko, ker jo je imenoval prijateljico in ji priznal marsikaj intimnega, tako, da ga navidezno sijajno življenje, ki ga živi, prav nič ne zadovoljuje in da je vključ vsem uspehom vendar zelo nesrečen. Veliko lepše je bilo, je pisal, takrat pred desetimi leti, ko je še ubog in neznan živel med ljudstvom in je neko sladko, plavolaso prijateljico lahko imenoval svojo, katero je on ljubil — in katera je njega ljubila! ... Matilda se je tolažila: kar se plavolase prijateljice tiče — kaj takega se že še dobi. A vendar ji je prizadevalo bolečino, ker se je beseda plavolaska ponavljala v vsakem njegovem pismu, dasi je to imelo tudi svojo dobro stran. Na ta način je bilo osebno poznanstvo čisto izključeno, in vse bi ostalo, kar bi bilo tudi pravilno, nedolžno pismeno flirtanje.

V resnici pa to ni bil pesnikov namen. Zakaj ko je konec marca čisto iz lastnega nagiba poslal svojo sliko, je po Veliki noči nenadoma došlo njegovo pismo in sporočalo, da nastopi majhno turnejo po Nemčiji pa da se v štirinajstih dneh preko Salzburga vrne na Dunaj: ali bi je morda ob tej priliki ne mogel videti v Attnangu in govoriti z njo?

*

Štirinajst dni kasneje se je gospodična Matilda nenedoma domislila, da ima v Salzburgu teto in da postarne dame, ki je bila mimo tega še bolehn, že od poletja ni obiskala. Tako si je pri svoji baronici izprosila dvo-dnevni dopust in se odpeljala proti Salzburgu, da je lahko stopila v isti vlak, v katerem se je vozil pesnik iz Monakova, ter se tako nameravala peljati proti Attnangu. To je bila namreč njena domisljica.

Za ta veliki ovinek se je odločila iz dveh vzrokov. Prvič je hotela svojega prijatelja, preden ga osebno spozna, še prav kritično premotriti. Kdo ve, ali je res takšen, kakršen je na slikah. Morda ima umetno zobovje ali pa potuje s kakšno damo? V obeh primerih bi se z naslednjim vlakom odpeljala v Attnang. Bil pa je še drug vzrok. Pesnik jo je poznal le po sliki svoje umrle prijateljice. Seveda, lahko bi kar pristopila in mu vse povedala. Kako pa potem, ko bi mu ne ugajala? Tej nevarnosti se nikakor ni hotela izpostaviti. Prepričati se je nameravala ravno o nasprotnem, in to se lahko napravi na kolodvoru v Salzburgu in na poti nazaj.

V jedilnici salzburškega kolodvora, pol ure pred odhodom vlaka, je ugledala svojega heroja. Takoj je bila razočarana, kakor se zgodi vselej, kadar si kakšno znamenitost pobliže ogledamo. Sicer je bila glava s pahljačasto prirezano rjavo brado, ki je namenoma spominjala na Daudeta, prav ista kakor na sliki — seveda deset let starejša. A Matilda si je k tej glavi predočevala veliko in vitko moško postavo, pesnik pa je bil majhen in čokat. Bil je celo trebušast. Gospodična Matilda se je zgrozila, ko je opazila, da ima ta slavljani erotik takšen trebušček.

Prestrašeno ga je opazovala, kako je gospodovalno naročil, nervozno segel po časniku in, ko je bliskovito pregledal gledališka in umetniška poročila, časnik zopet zehaje odložil. Nato se je ozrl po dvorani, išoč razvedrila, in nenadoma je Matilda občutila, kako se mu je pogled ustavil na njej. Bil je prodiren pesniški pogled črnih oči, in vztrepetala je, ko jo je ošinil. Zbegano je povsila glavo, in ko je po nekoliko minutah zopet pogledala kvišku, je opazila, da si je pesnik nateknil monokel ter jo še vedno priznavalno in prijazno motril. Vse je kazalo, da mu gotovo ni bila zoprna.

V kupeju je nato sklenila, da bo v Attnangu stopila pred svojega prijatelja in mu priznala vso tisto prevaro s sliko lepe plavalaske. Bila je prepričana, da ji odpusti, ker je brunetka.

Najbrže ji je že odpustil, ker nenadoma so se odprla vrata kupeja, in pesnik je vstopil, pozdravil in sedel njej nasproti.

Gotovo jo je hotel spoznati — na poti k sestanku. S silo je zatajila smehljaj. „Kako me le nagovori?“ si je mislila. Njemu pa rešitev tega problema, kakor je bila podoba, ni delala nobene preglavice.

Neprisiljeno, s tisto prosto in neprisiljeno gotovostjo, s kakršno pričenjajo pogovor možje štiridesetih let, je dejal: „Kam potujemo?“

«V Linz!» je hitro odgovorila.

«Ali bivate stalno tam?»

«Stalno», je lagala dalje.

«Lepo mesto je to», je menil pesnik. «Dosti cerkva — zelo dosti cerkva... Tudi lepo gledališče...»

«O, seveda!»

In že se je pletel razgovor. Znala je odgovarjati in je pri tem razodevala precejšnjo izobrazbo. Spretno se je lokaliziral, določil njeno družabno in kulturno obzorje in previdno vprašal, kakor povprašuje zdravnik, kadar dela diagnozo. Čez četrte ure je bila diagnoza napravljena: dama, kateri se lahko predstavi s svojim polnim imenom. Imenoval ga je navidez površno, a s prežetimi pogledom.

«Pesnik?» je vprašala razburjeno.

«Pesnik!» se je blazirano nasmehnil.

Takoj je pričela govoriti o njegovih knjigah, ki jih je kajpak vse prečitala. To ga ni presenetilo in je njeno navdušenost sprejel s ponižno brezbriznostjo. Ko je premolknila, je vprašal: «Ali ste poročeni?»

Najbrže se mu je to dozdevalo precej važno. In ker so jo obdajale že tolike laži, je lagala dalje: «Sem!»

«Kaj je vaš mož?»

«Knjigovodja», je dejala otožno.

«Ali tudi on čita moje knjige?»

«On!» je rekla zaničljivo.

Pesnik jo je zamišljeno motril s pozvedujočim pogledom. Nato jo je prijel za roko: «Veste, na koga me spominjate?»

«No?»

«Na žensko, ki mi je bila pred desetimi leti zelo ljuba.»

«Ni mogoče! Menda vas že vsaka ženska spominja na kakšno drugo žensko?» je smeje se pozvedovala in pri tem pokazala svoje lepe, bele zobke.

Odgovor mu je ugajal in njeni zobke tudi. «Gotovo!» je otožno smehljaje se pritrdil, «a to ni nič. Dvakrat ljubimo: v sedanosti in v spominih. Po kratkem presledku je nadaljeval:

«Da, pred desetimi leti! Bil sem še ubog in neznan takrat, a veliko bolj srečen... Njene lase imate in njene oči...»

«Bila je torej brunetka?»

«Izrazita brunetka!»

«Še dekle?»

«Ne, žena!»

Matilda se je nenadoma zamislila. Veseliti bi se morala, da mu ugaja, a ni si mogla prikrivati, da jo že sedaj, preden jo še pozna, vara na poti k sestanku, in celo dvojno: v sedanosti in v spominih. Bilo ji je jasno, da pred desetimi leti ni ljubil samo plavalaske, marveč je bil zaljubljen še v črnolaso ženo.

Ostala je zamišljena, peklo jo je razočaranje, on pa je medtem dalje dvoril, diskretno in odlično, z mehкими, toplimi, nevarni besedami, ki so tako dobro poznale vse skrite poti, vodeče v ženska srca, ker so jo že toliko in tolikokrat prehodile.

Ko je vlak zavozil v postajo, kjer sta imela sestanek, je nenadoma umolknil. Stopil je k oknu in gledal okoli.

«Ali imate morda sestanek?» je vprašala in obsedela.

Presenečen se je okrenil: «Kako to veste? Kdo vam je povedal?»

«Gospod, kakršen ste vi!»

Stopil je od okna: «Ali vas to ježi?»

«Nikakor ne!... Samo če nameravate ugajati kaki ženi, vedite, vzbudite ji morate prepričanje, da je edina — vsaj trenutno, ako že ne v spominih...»

Smehljaje se je prijel njeno roko in jo poljubil. Še zadnjič se je ozrl na peron, in ko ni bilo videti nikjer nobene plavalaske, je z zaveso zagrnil okno in rekel: «Saj ne izstopim. Za mar mi je tisto bedasto dekle!»

«Pripovedujte mi o tem bedastem dekletu!»

Ko je vlak drdel dalje, je pričel pripovedovati o njej, majhni podeželjski mladenki, iz katere se je norčeval, in bedasto dekle je verno poslušalo in postajalo vedno bolj zamišljeno, tako da so ji stopile solze v oči. A on tega ni opazil.

Ko je nato v Linzu izstopila, je seveda obljubila, da pride drugi teden na Dunaj in ga obišče.

Minila pa sta že dva tedna, in ko še ni bilo glasu o njej, je pesnik zopet poiskal fotografijo plavalaske in dognal, da je ta obrazek neznansko ljubeč in slahek. Nato je Matildi poslal nežno pisemce in prosil pojasnila, zakaj ni prišla na obljubljeni sestanek.

Po nekoliko tednih je prišel odgovor, v katerem je kratko in vljudno prosila pesnika, naj ji vrne pisma, češ da se je zaročila in da se v kratkem poroči z nekim knjigovodjo v Linzu. Drugi dan je tudi došel majhen zavitek in na njem poleg naslova: «Vsebinska — pisma. Vrednost — 0.»

Pesnik je bil užaljen.

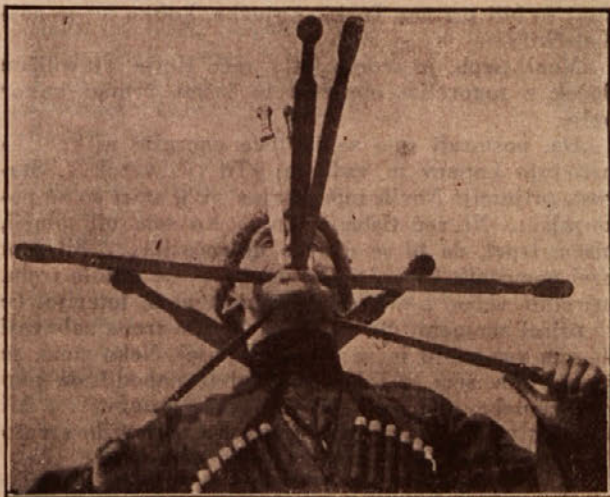
(Prevedel Rihard Burja.)

Ljudje brez živcev

Pred nekaj leti so se kazali po večjih evropskih mestih umetniki v stradanju, za njimi pa so se pojavili fakirji, katerih umetnost ni bila nič drugega kakor golo izrabljanje človeške lahkovernosti. Posebno v Franciji so bila ugodna tla za takšne umetnosti, ki so jih spravljali v zvezo z okultnimi fenomeni, dasi bi se dali ti eksperimenti prej šteti v področje magije, ker se dajo nekateri triki, n. pr. goltanje šivank ali pa požiranje ognja, na ta način čisto lahko razlagati. Drugi triki zopet se naslanjajo na trening telesa in na brzdanje mišic, n. pr. goltanje mečev in druge takšne umetnosti. Vse to je bolj ali manj v zvezi z okultizmom, pomožni in važni sredstvi pa sta hipnoza in avtosugestija.

Znana lastnost fakirjev, da goltajo ogenj ali pa da drže razbeljeno železo v ustih, je navaden fizikalni pojav. Med vlažnim jezikom ali pa med vlažno roko, ki se dotakne razbeljenega železa, se namreč takoj nabere sloj pare, ki kot slab prevodnik varuje roko, da se ne opeče. Fakir Omikron se je napil petroleja, nakar je buhnil iz njega velikanski plamen. Čisto tako kakor umetnik Strazzini, ki je v minilem stoletju vzbujal

Vasiliy Ivanov, član neke kozaske skupine, kaže nevarno igro z noži.

senzacijo s tem, da je jedel juho iz oblancev in petroleja, ki jo je potem izbljuval s silnim plamenom. Fakir Ran en Gani (po navadi ti fakirji Indije niti videli niso) si je zlit v usta vročega svinca, ki ga je nato vrgel iz sebe v obliki velike kepe strjenega svinca.

Včasih slišimo tudi o umetnikih, ki plešejo po zdrobljenem steklu. Za to je treba imeti samo malo poguma, zakaj to steklo je poredkem raztreseno in se izmika izpod nog.

Ležanje na postelji, iz katere strče žebli, ni nič drugega ko navaden podvig mišic, ki morajo biti močne in trdne.

Bili so tudi fakirji, ki so se dali žive zakopati. Pokojni fakir Chudini se je dal nekoč z magijskimi triki položiti v krsto iz cinka, ki so jo potem hermetično zaprli in zagnali v reko, kjer je potopljen ležal pol-drugo uro. Chudini je sam povedal, da uporablja pri tem posebne magijske trike. Ta eksperiment so potem še večkrat naredili, po njegovih navodilih ga je napravila celo neka dama Nadia Nadir. Tom Pürle, monakovski fakir, je bil v dobi dveh let večkrat po dva metra globoko zakopan, in sicer za krajši čas več ko

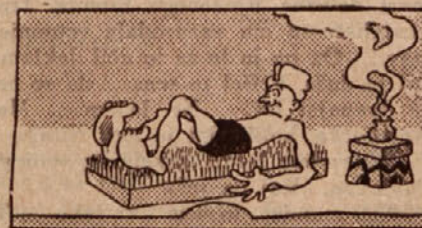

Fakir Nostradamus leži na žeblih in drži človeka na prsih.

500krat, 230krat po 1 uro 20 minut in enkrat za dve uri 20 minut. On je dejal, da tiči umetnost v tem, da zna človek prav izkoriščati zrak, ki je v krsti, umetnost, v kateri se mora človek leta in leta uriti.

V Stuttgartu se je nedavno pojavil fakir z imenom To Ka, ki so ga zakopali stoječega in je tako ostal 120 ur. Lica, ušesa in vrat si je še prej prebodel z dolgimi iglami. Ko je minil rok, je prilezel živ in zdrav iz zemlje.

Vendar moramo omeniti, da so se pri takšnih magijskih izvajanjih tudi že primerile smrtno nesreče. Razen tega izgubi umetnik tudi hitro moč zaradi prenaprežanja in nenavadne koncentracije volje. Med njimi so kajpak tudi sleparji, pa tudi res ljudje, ki ne občutijo nobenih bolečin. Odkod imajo to lastnost, to naj pojasni medicinska veda, ne pa kroničar, ki po svoji dolžnosti registrira te umetnosti.

Fakirjeva občutljivost doma

A. P. Čehov:

Živa kronologija

Soba za goste pri državnem svetniku Šaramikinu je zavita v prijeten polmrak. Velika medena svetilka z zelenim senčnikom barva zeleno kakor ukrajinska noč stene, pohištvo, obraze... Poredkoma vzplapola v ugašajočem kaminu tleče poleno in za trenotek oblije obraze z ognjenordečo barvo; to pa ne moti splošne barvne harmonije. Splošni ton, kakor pravijo umetniki, je ohranjen.

Pred kaminom v naslanjaču sedi v pozi človeka, ki je pravkar povečerjal, sam Šaramikin, prileten gospod s sivo uradniško brado in s krotkimi plavimi očmi. Po njegovem licu je razlita nežnost, ustnice se otožno smehljajo. Iztegnivši noge h kaminu in leno se pretegujoč, sedi pri njegovih nogah na podnožniku podgubernator Lopnev, vrl možakar štiridesetih let. Okoli pianina se pode Šaramikinovi otroci: Nina, Kolja, Nanja in Vanja. Iz malo odprtih vrat, držočih v kabinet gospe Šaramikinove, prihaja skromna svetloba. Tam za vrati sedi za pisalno mizo Šaramikinova žena, Ana Pavlovna, predsednica krajnega ženskega odbora, živa in pikantna damica tridesetih let. Njene črne, žive očke letajo skozi naočnik po straneh francoskega romana. Pod romanom leži razcefrano poročilo odbora za lansko leto.

«Prej je bilo naše mesto v tem pogledu srečnejše», pravi Šaramikin, mežikajoč s svojimi krotkimi očmi v tleče oglje. «Niti ena zima ni minila, da bi ne bila prišla kakršnakoli zvezda. Prihajali so znameniti igralci in pevci, a zdaj... vrag ga vedi! Razen glumačev in lajnarjev ne pride nihče. Nobenega estetičnega užitka... Živimo kakor v gozdu. Tako je, gospod... Se spominjate, Vaše preblagorodje, tistega italijanskega tragika... kako mu je že bilo ime?... In še plavolas je bil, visok... Eh, da se ne morem spomniti... Oh, že vem! Luigi Ernesto de Rugero... Znamenit talent... Moja Anjutočka je bila v večji meri deležna njegovega talenta. Izposlovala mu je gledališče in mu razprodala vstopnic za deset predstav... On pa jo je za to učil deklamacije in mimike. Bil je duša. Prišel je sem... da se ne zlažem... tega je dvanajst let... Ne, lažem... Manj, deset let... Anjutočka, koliko let je naši Nini?»

«V desetem letu!» zakriči iz svojega kabineta Ana Pavlovna. «Kaj pa je?»

«Nič, mamica, to sem kar tako... Tudi dobri pevci so prihajali... Ali se spomnite na tenore di grazia Prilipčina? Kakšna duša je bil ta človek! Kakšne zunanosti! Plavolasec... obraz tako izrazil, vedenje pariško... A kakšen glas, Vaše preblagorodje! Pri Tamberliku, tako je govoril, se je učil... Z Anjutočko sva mu izposlovala dvorano in v zahvalo za to nama

je cele dni in noči prepeval... Anjutočko je učil peti... Prišel je bil, če se prav spominjam, v velikem postu, tega je... tega je dvanajst let. Ne, več... Kdaj so bili pri nas Turki? Anjučka, koliko let je naši Nadečki?»

«Dvanajst!»

«Dvanajst... če prištejem deset mesecev... No, tako tudi je... trinajst!... Prej je bilo pri nas v mestu tudi nekaj več življenja... Vzemimo na primer samo dobrodelne večere! Kako lepe večere smo nekaj pri nas imeli! Kakšna krasota! Peli so in igrali in čitali... Po vojni, se spominjam, ko so bili tu ujeti Turki, je priredila Anjutočka večer v prid ranjencev. Nabrali smo tisoč sto rubljev... Turški oficirji, se spominjam, so bili vsi navdušeni od Anjučkinega glasu in so ji neprestano roko poljubljali. He, he... Četudi Azijci, so hvaležen narod. Večer je tolikanj uspel, da sem ga, verjemite mi, zapisal v dnevnik. To je bilo, če se prav spominjam, leta... šestinsedemdesetega... ne! sedeminsedemdesetega... Ne! Povejte, prosim, kdaj so bili pri nas Turki. Anjučka, koliko let je naši Kolečki?»

«Meni, papa, je sedem let!» reče Kolja, rjavoličen deček z zagorelim obrazom in lasmi, črnimi kakor oglje.

«Da, postarali smo se in tiste energije ni več...» pritruje Lopnev in vzdihne: «Tu tiči vzrok... Starost, prijatelj! Novih iniciatorjev ni, a stari so se postarali... Ni več tistega ognja. Ko sem bil mlajši, nisem trpel, da bi se družba dolgočasila... Bil sem prvi pomočnik Vaše Ane Pavlovne... Če je bilo treba prirediti večer z dobrodelnim namenom, loterijo, če je prišel znamenit človek in ga je bilo treba zabavati — sem vse pustil in se vrgel na posel. Neko zimo, se spominjam, sem se toliko nadelal in nahodil, da sem celo zbolel... Te zime mi ni mogoče pozabiti!... Ali se spominjate, kakšno predstavo sva napravila z vašo Ano Pavlovno v korist pogorelcev?»

«Spominjam se, katerega leta je že bilo to?»

«Ni še dolgo... Devetinsedemdesetega... Ne, osemdesetega, se mi zdi. Dovolite, koliko let je vašemu Vanji?»

«Pet!» zakriči iz kabineta Ana Pavlovna.

«No, bilo je torej pred šestimi leti... Da, gospod, lepo je bilo. Zdaj ni več tega. Ni več tistega ognja.

Lopnev in Šaramikin se zamislita. Tleče poleno vzplapola poslednjikrat in se prevleče s pepelom.

Prevel I. T.

Peter Osborn:

Parcela

Nedaleč od Berlina leži stavbna parcela. Sredi sate. Sredi peska. Brez ceste. Brez vode. Pet sto metrov v kvadrat. Kvadratni meter je stal nekoč deset pfenigov. Lastnik parcele se je pisal Peter Pony.

Nekega dne je Peter Pony nujno potreboval tisoč mark.

Peter Pony je šel k bančniku.

In bančnik je zahteval:

«Svojo stavbno parcelo mi za to zastavite!»

«Nikoli!»

«Zakaj ne?»

Peter Pony je mirno odvrnil:

«Svoje vzroke imam.»

«Kakšne?»

«Zelo žal mi je...»
 Tedaj se je bančniku posvetilo.
 «Aha», je pokimal in vprašal: «Ali res?»
 «Morda.»
 «Železnica? Ali ste morda uradno zvedeli, da bodo gradili železnico čez vašo parcelo?»
 Peter Pony je skomignil z rameni:
 «Me ne zanima. Nič ne vem.»
 Teden dni nato je prišel Peter Pony spet k bančniku. Bančnik mu je hitro ponudil stol.
 «Ali ste se odločili? Ali bi mi prodali svojo parcelo?»
 «Ali bi jo kupili?»
 «Da, kupil bi jo. Saj ste mi rekli, da se za vaše zemljišče zanima železniška uprava.»
 «Prav nič vam nisem rekel. Poslušajte me: prav nič vam nisem rekel!»
 Bančnik je pomežiknil:
 «Saj nisem nič slišal. Nič mi niste rekli. Vse ostane med nama.»
 «Motite se. Ušteli se boste!»
 «Jaz se nikoli ne uštejem. Koliko zahtevate?»
 «Koliko ponujate?»
 «Petdeset tisoč.»
 «Slabo slišim.»
 «Šestdeset tisoč.»
 «Kako ste rekli, gospod?»
 «Sedemdeset tisoč.»
 «Vi bi morali pisati smešnice.»
 «Osemdeset tisoč.»
 «Bližava se.»
 «Devetdeset tisoč.»
 «Zaokrožite vsoto!»
 «Sto tisoč!»
 «Velja!»

Mesec dni nato je bančnik prodal parcelo za četrť milijona.

«Železnica — ste rekli?»

Bančnik je ogorčen:

«Prav nič nisem rekel.»

«Ampak?»

«Žal mi je. To parcelo vam prodajam kot navadno parcelo. Nič ne vem. Če ste vi kaj slišali, je to vaša stvar. Jaz vam povem samo to, da se s spekulacijami ne ukvarjam. Moja cena je četrť milijona.»

«Razumem vas. Tič pa stel!»

Kupčija je bila sklenjena.

Novi lastnik se je pisal Angelus Amström.

*

Angelus Amström je prosil za besedo.

Vsi zborovalci so se obrnili k njemu.

«Gospoda moja,» je začel Amström, «kar mi pripovedujete tu o nameravani preložitvi železnice čez to parcelo, ki sem vam jo ponudil za pol milijona, je po mojem mnenju brez podlage. Vsaj jaz mislim tako in vas prosim, da omenite to tudi v zapisniku. Mogoče je seveda vse. Povsod govore o tem. Pregovor pravi: 'Kjer je dim, tam je tudi ogenj!' Zdaj se pa odločite sami!»

Eden izmed gospodov je vzkliknil:

«Zakaj pa prav za prav prodajate parcelo?»

Angelus Amström se je nasmehnil:

«Skromen zasebnik sem. Vesel sem, da lahko brez skrbi živim. Nimam toliko denarja, da bi izrabil vrednost tega zemljišča in dobil od njega toliko, kolikor bi bilo mogoče. Če bo križišče železnice in postaja za prekladanje...»

«Torej vendar —»

Odmev v ogledalu

Amström je umolknil. Videlo se je, kakor bi bil v zadregi. Počasi je nadaljeval:

«Prekinili ste me. Reči sem mislil: če bo križišče železnice in postaja za prekladanje — kje drugje...»

Vsi so se zasmejali.

Angelus Amström je podpisal prodajno pogodbo.

Družba je kupila parcelo za pol milijona.

Štiri mesece nato so prišle na trg delnice nove družbe. Deset tisoč delnic po sto mark.

V prospektu je bilo napisano:

Delniška družba je lastnica dragocenega zemljišča, ki meri 250.000 kvadratnih metrov in leži nedaleč od Berlina. Vendar pa poudarjamo še posebej, da so doslej še brez vsake uradne podlage vse vesti, po katerih naj bi nemške državne železnice zgradile križišče in postajo za prekladanje na našem svetu.»

Tri dni nato so se delnice prodajale že po dve sto mark.

Še celo Peter Pony si jih je kupil pet.

«Človek nikoli ne ve, kaj je res», je rekel. «Pri meni je bilo vse skupaj le sleparija, to vem dobro. Toda — morda je pa zdaj le kaj resnice na teh govoricah!»

Karl Ettlinger:

Oglas

Humoreska.

Pred nekaj dnevi je prišel k meni prijatelj Evgen in mi razburjeno dejal:

«Dober nasvet mi moraš dati!»

«Nikakor ti ne morem ustreči», sem se začel braniti. «Če bo nasvet dober, se ne boš po njem ravnal, če bo pa slab, bom pa seveda jaz kriv.»

«Poslušaj!» je nadaljeval, ne da bi se bil zmenil za moj ugovor. «Izgubil sem listnico. Precej denarja je bilo v njej in moj potni list. Jutri zvečer bi moral odpotovati z ženo — kaj zdaj?»

«Povej ženi!»

«To ni nasvet. Prav zaradi tega sem se obrnil nate, ker žena ne sme zvedeti, da sem listnico izgubil.»

«Ali si že dal v časnike?»

«Ne smem. Ko bom jaz v uradu, utegne kdo ženi listnico oddati, in če najde ona fotografijo...»

«O... zdaj te pa že razumem! Daj v liste, naj najditelj izroči listnico meni.»

«Tudi besede 'listnica' ne sme biti v oglasu. Moja žena prebere vse oglase od prve do zadnje črke in bo takoj slutila, ker je pač ženska...»

Nagnila sva se nad beležnico, pre-mišljala ure in ure, in šele ko sva bila že na zadnji strani, sva imela sestavljen naslednji oglas:

«Če mi znana oseba, ki mi je snoči nekaj ukradla, ukradene-ga predmeta ne vrne še danes na mojem stanovanju v Gospo-ski ulici št. 31, prvo nadstropje, levo, bo imela opravlja s poli-cijo.»

Ob osmih zjutraj sem bral oglas v listih, ob pol devetih je že zazvo-nil zvonec na mojih vratih.

Vstopil je mož sumljive vnanosti, privlekel iz žepa zlato uro, jo polo-žil na mizo in zamrmral:

«Tu jo imate. Sicer pa to nisem jaz, ampak moj tovariš...»

Hotel sem ga opozoriti, da ne praz-nujem ne godu, ne rojstnega dneva, pa je prehitro izginil.

Bila je lepa žepna ura-budilka in znotraj na pokrovu so bile vrezane besede: Dar Njegovega Veličanstva afganistanskega Emirja.

Komaj sem spisal pismo, ki sem se v njem emirju zahvalil za dar in mu obljubil, da mu posvetim prvo svojo knjigo, ki jo izdam, že je spet po-zvonil zvonec.

Majhna deklica, bosa, skoraj v cape oblečena, je stala pred vrati.

«Ta zavoj moram oddati tu», je rekla in šla.

Zavoj je bil prevezan na vse mo-goče načine, in vselej, kadar sem že mislil, da sem našel pravi voz, sem videl, da sem se zmotil.

Bil sem že sit razvezovanja. Pre-rezal sem vrstico in privlekel iz pa-pirja mitološko bitje brez noge in listek, na katerem je bilo napisano, da je noga že prej manjkala.

Res je bila kipu odbita leva noga, a vzlic temu bi ga bil še lahko po-klonil kakšni prijateljici za poročno darilo.

Kaj je prav za prav kazal kip? Venera ni bila, ker drži Venera zmeraj roke v bokih. Po labodu bi bil lahko sklepal, da je Leda. Labod je pa utegnil biti tudi pav, in potem bi bila ta boginja Junona. Labod, ali kar je že bil ta ptič, se umetniku ni prav posrečil. Lahko da je bil labod sova, potem bi bil to kip bo-ginje Atene.

Ko sem še premišljal o tem zoo-loškem vprašanju, je pozvonilo tre-tjič:

Vstopil je mlad gospod, tak, ka-kor bi bil pravkar ušel iz policijskega albuma, s cigareto v kotu ustnic in z rokami v hlačnih žepih.

Ko je potegnil desnico iz žepa, je prinesel z njo kup drobnih predme-tov, jih položil na mizo in rekel:

«Poglejte, ali je tu vmes kaj va-šega!»

Izbral sem si prstan z briljantom, srebrn ustnik za smotke in ponik-ljano vžigalo, se mu za vse prav lepo zahvalil in ga spemil do vrat. (Od takrat mi manjka dragocena igla za samoveznico.)

Za njim je prišla stara, brezzoba babnica in mi izročila listnico. Toda listnica ni bila prijateljeva.

Potem je pozvonil sluga, ki mi je prinesel turistovski klobuk. Bil mi je sicer premajhen, vzel sem ga pa vzlic temu, ker se darovalcu nisem maral zameriti.

Za njim je pozvonila neka dama, zelo pošminkana in parfimirana, ki mi je smehljaše se izročila aktovko, v kateri je bilo deset tisoč dinarjev in zapisnik seje «Društva za po-vzdigo morale in zatiranje prostitu-cije». Šepnila mi je:

«Snoči smo morali biti pa zelo pi-jani. Še ne spoznam te več.»

Tudi jaz je nisem.

Nato je pozvonil od nog do glave elegantno oblečen gospod z mono-klom in mi dal palico s pavijanovo glavo iz ebenovine.

Potem je prišla objokana deklica, ki mi je pomolila srebrno dozo in mi vsa v solzah zatrjevala, da je bilo to prvič in zadnjič.

Vesnilo me je, da živimo v tako poštenem stoletju.

Prav tedaj je pozvonil poštar, ki mi je prinesel brzojavko. V njej mi je nekdo sporočal, da se nahaja lo-komotiva gozdne železnice med dve-ma sosednima železniškima posta-jama, kjer jo lahko takoj dobim.

Nato je pozvonil telefon in Evgen mi je sporočil, da je našla žena po-grešeno listnico za podlogo njegove zimske suknje. Prosil me je tudi, naj mu priporočim kakšnega do-brega odvetnika, ki se peča zlasti s tožbami za ločitev zakona.

Zvečer je prišla policija z vozom in odpeljala mene in vso mojo zbirko.

Višji stražnik je bil zelo vljuden in me je vprašal, ali mislim, da je policija res tako neumna... Ne vem, kam je s tem vprašanjem meril.

Na sodnji so me fotografirali in mi na črni plošči vzeli odtiske prstov.

*

Odtlej mi vselej sledita dva straž-nika. Delamo se, kakor bi drug dru-gega ne poznali. Boje se pač, da mi spet kdo kaj ne ukrade.

S korakom po zraku

Komu se še ni sanjalo, da hodi ali pa leti po zraku, ne da bi naletel na kakršnokoli oviro? Takšne sanje so nam v otroških letih delale veliko ve-

selje in še dandanes se nam zde pri-jetne. Ali bi ne bilo lepo, ko bi tako hodili po svetu in skozi življenje ka-kor tale dama na naši sliki? Da, ali to je samo fotografski trik, nam pa ne preostane drugega, kakor da še za naprej sanjamo o našem kretanju po zraku. Morda pa rešijo ljudje danes ali jutri tudi problem zemeljske teže, ki nas priklepa na zemljo.

Carigrajski psi

Ko sem živel nekaj let pred vojno v Carigradu, današnjem Istambulu, so se širila po Evropi silno zmotna mnenja. Pripovedovali in pisali so, da so ti »divji psi« velikanske živali, neomejeni gospodarji ulice, da se v brezumnem diru podijo po mestu sem ter tja in neizbirčno goltajo vsakovrstno nesnago; da se jih nikoli ne loti steklina, kar je velik blagoslov, zakaj človek mora kar trepetati ob misli na nesrečo, ki bi nastala, če bi bilo drugače...

A vse to ni bilo nič res! Carigrajski psi so bili majhne, vrle, krotke, dobrodušne živali bele, črne, rumene ali sive barve in vsi brez izjeme posebnega tipa, ki te je spominjal domačega psa v zahodnih deželah, hkratu pa volka in šakala. Cenitve, koliko jih je, so bile zelo različne. Nekateri so trdili, da jih ne more biti več kakor 20.000. Drugi so zatrjevali, da je celò število 100.000 še dosti prenizko. S pomočjo mestne uprave sem dognal, da jih vsak dan pogine kakih 60 ali 80, in po tem številu je moči sklepati, da je bilo skupno število uličnih psov nekje med 60.000 in 80.000.

V tistem okraju, v katerem se je pes rodil, je tudi živel in umrl, če ni prišel vmes kak izreden dogodek. Ni se mogel ganiti iz svojega kraja, ne da bi ga tamkajšnji psi strahovito oklali. Zelo zabavno je bilo gledati, če si poizkusil s koščkom kruha zva-biti psa in ga pripraviti do tega, da bi prestopil mejno črto svojega okraja:

nesrečnež je obstal in ti s prosečimi pogledi, mahanjem repa in žalostnim bevskanjem izkušal dopovedati, da ne more dalje.

Če nisi odnehal in si vrgel na prepovedano ozemlje masten grizljaj, sta se borila v njem lakota in strah. Ko se je s plašnimi pogledi na desno in levo prepiral, da ga noben drug pes ne opazuje, se je ohrabril in stopil nekoliko naprej. Če si ga izkušal zva-bit še delj na prepovedano ozemlje, se je njegov strah podvojil. Ako ga še vedno niso opazili, se je drznil še nekoliko dalje. A zdajci se je začulo lajanje: njegov vpad na tuje ozemlje je bil opažen, in siromak jo je popihal, da se je kar kadilo za njim. Niti najbolj sočni grizljaji ga niso mogli zvačiti nazaj, zakaj kadar je šlo za kršitev nedotakljivosti ozemlja, se s psi ni bilo šaliti.

Kadar se je znočilo, so postale živali, ki jih je mučila lakota, nervozne in nemirne. Ob tej uri so turški vratarji, kapudžiji, navadno metali čez rob uličnih pločnikov smeti, ki so se bile podnevi nabrale v hiši. Ubogi psi so nestrpno čakali tega trenutka. Nazadnje se je začulo ropotanje smetišnic. Vratarji so jih izpraznjevali z značilnim rožljanjem, ki se je razlegalo v noč in privabljaló pse iz najbolj oddaljenih koncev okraja, da so v dir pridrevili na lice mesta. Časih jih je čakalo bridko razočaranje: sam pepel, čebulove lupine in prazne školjke! Časih so pa imeli več sreče in so izbrskali prgišče

kurjih koščic, jarčjo glavo ali celò obilen delež »pilava« (jedi iz riža in mesa).

Razumnost, krotkost, strastna materinska ljubezen in strogo spoštovanje do človeške lastnine so bile glavne lastnosti carigrajskih uličnih psov. Ganljivo je bilo gledati, kako so psici, ki je dojila mladiče, prepuščali kosti in se ji umikali, kadar je prišla po svoj delež hrane.

Najboljši dokaz velike bistrournosti teh psov je bil način, kako so pri svojih sovrstnikih takoj opazili steklino in jih obdali z zdravstvenimi

stražami. Prav tako se je njihova bistrournost kazala v prizadevanju, navezati s prebivalci svojega okraja dobre stike in ostati z njimi v kar najboljšem razmerju. Prijazen potrepljaj z roko, rahlo počehljanje s koncem stopala, pa je bilo znanje sklenjeno. Od tistega trenutka je pes vedel, pri čem je. Zjutraj te je pozdravil in zvečer si ga spet zagledal pred hišnimi vrati.

Seveda pa psi niso imeli samo dobrih lastnosti, ampak tudi slabe. Njihova velika napaka je bila, da se niso na ulici nikoli umikali ljudem. Ob tistih urah in na tistih ulicah, kjer je bilo največ prometa, so ležali počez na pločnikih, in nobenemu ni prišlo na um, da bi bil vstal. Moral si stopati preko njih, se jih ogibati ali jih preganjati z brcami — in še ni trajalo niti minute, pa so se vrnili in legli spet natanko na prejšnji kraj.

Le malokdaj si videl Turka, da bi bil pobožal te pse, in vstop v turško

hišo jim je bil prepovedan. A Turek jih je varoval kot šibke in brez-zaščitne živali, kakor mu zapoveduje koran.

Leta 1909. je strašna tragedija končala življenje teh psov in v manj ko štirinajstih dneh otrebila carigrajske ulice njihovih štirinožnih prebivalcev. Nравstveni in zdravstveni oziri niso imeli s tem iztrebljenjem psov nobenega opravlka, ampak nesrečne živali so morale poginiti samo zato, ker so v njih videli poosebljenje in simbol stare turške države!

Najprej so pokončali vse mlade psičke. Nesrečne živalce so zvalili iz varstva psic in jih spravili v velike vreče, ki so jih potem iztresli v Marmarsko morje. Ko so tako v dveh ali treh dneh potopili vse mladiče, so se lotili starejših živali. Moški iz najnižjih plasti prebivalstva, spremljani od redarjev in vojakov s puškami na ramah, so hodili po ulicah, lovili pse in jih zapirali v železne kletke, ki so jih na vozičkih vlačili s seboj. Uboge živali so se dale izprva rade premamiti, če so jim ponudili košček kruha, in loviti jih ni bilo težko, a kmalu jih je izginjanje njihovih sovrstnikov izmodrilo in jeli so se srdito braniti, tako da so morali »lovci« natikati debele usnjene rokavice, ki so jih varovale ugrizov; lovili so jih v zanke, največ pa z velikanskimi železnimi kleščami.

Na skalnem otoku v Marmarskem morju so prepustili polovljene pse lakotni smrti! Mnogo tednov se je razlegalo z otoka obupno tuljenje in navdajalo vse, ki so pluli mimo, in prebivalce oddaljenih obal s strahom in grozo. Lajanje je počasi pojemalo in pojemalo, dokler ni popolnoma utihnilo. Carigrajski psi so bili mrtvi.

Opica sodnik

V hiši nekega sodnika so imeli majhno opico, ki je skrbela vsem domačinom za kratek čas. Zato so jo tudi vsi radi imeli. In kaj je ona delala? Delala je vse tisto, kar je videla, da delajo drugi.

Neki dan se je malo zamislila in rekla:

— Videla sem, kaj dela moj gospodar, in izučila sem se dodobra njegove obrti. Zdaj pa lahko grem v gozd, pa bom živalim za gozdnega sodnika.

Tako je tudi storila. Pobrala jo je v gozd in se ondi toliko hvalila s svojo obrtjo in učenostjo, da so jo nazadnje izvolile živali za gozdnega sodnika.

Neki dan se je zgodilo, da sta se sprla lisica in volk zaradi bele, tolste goske, ki sta jo bila skupaj ujela. Dolgo sta se pregovarjala in pričkala, potem pa je rekla lisica:

— Pa pojdiva k opici, ona je sodnik, ona naj razsodi.

— Meni je prav, je rekel volk.

Ko sta prišla k opici, se je ona našopirila, si nateknila naočnik in ju začela zasliševati. Ko sta povedala vsak po svoje svojo pritožbo, se je opica globoko zamislila, potem je pa rekla:

— Po petdesetem lažiparagrafu sta kriva oba, toda prizanesla vama bom, samo v miru se razidita.

— Kaj pa goska? sta vprašala oba hkrati, volk in lisica.

— Goska ostane za sodnijske stroške.

Volk in lisica sta povsila glavi in šla.

— Ali pojdeš še kdaj na sodišče? je vprašal lačni volk še bolj lačno lisico.

— Jaz že nikoli več! je odgovorila lisica.

Čakaj se jeziš in mučiš s starim peresom?

Saj dobiš zastoj, če hočeš, novo zlato nalivno pero. Pridobi novega naročnika, ki bo plačal Din 192— za 12 števk revije „Prijatelj“ in 10 leposlovnih knjig, vezanih v platno, in uprava Ti pošlje kot darilo zlato nalivno pero.

Odreži in izpolni tole prijavnico:

ZALOŽBA „EVALIT“
LJUBLJANA, DALMATINOVA ULICA 10.

Prijavljam Vam za leto 1935. tele nove naročnike in naročnice: (Pišite razločno).

Ime in priimek	Bivaliče	Hiš. štev.	Naroča 12 števk revije „Prijatelj“ in 10 knjig, vezanih v platno po dva dela	Naročnino bo plačeval po Din	Podpis novega naročnika

Naročilo je nepreklicno. Kdor bi prihodnje leto ne hotel biti več naročnik naših knjig, nam mora to s priporočenim pismom javiti najkasneje do 1. novembra 1935.

Ko bodo zgoraj imenovani plačali po Din 192—, mi izvolite poslati po Vašem razpisu za vsakega po eno zlato nalivno pero.

Razločni naslov nabiralca:

Ime:

Bivaliče: hiš. štev. Zadnja pošta:

Anekdote

Napoleon I. si je dal lase ostriči po navadi vsak tretji, četrti teden. Ko se je vrnil z nesrečnega pohoda v Rusijo (kjer ni bilo časa, da bi si bil dal ostriči lase), je poklical svojega frizerja, da bi ga ostrigel. Ko ga je ta strigel, je bil Napoleon tako nemiren, da mu je frizer odrezal košček ušesa. Ubogi frizer ni vedel, kaj bi storil od strahu, Napoleon pa mu je rekel:

— Nič se ne boj, kaj bo to! Tudi tebi se zde moja ušesa malo predolga. Ampak to bi bil moral meni povedati prej, preden sem se odpravil v Rusijo. Zdaj je prepozno!

*

Ko je pred nekaj leti zavládala na newyorški borzi tista znana panika, se je zgodilo tole:

Neki gospod, kateremu je njegov bankir sporočil, naj nemudoma, najkrajše do jutri ob devetih dopoldne, pošlje 10.000 dolarjev, sicer mu proda vse njegove delnice, se je takoj odpravil k zavarovalnici, kjer je imel polico za 50.000 dolarjev. Poiskal je predsednika in ga poprosil za 10.000 dolarjev posojila.

— Ampak, je odgovoril predsednik, saj je komaj dve leti, kar ste se zavarovali in nam niste doslej dali niti dva tisoč dolarjev. Na kaj naj vam damo 10.000 dolarjev.

— To mi nič mar, je odgovoril zavarovanec, ali mi boste dali deset tisoč, ki zanje prosim, ali pa boste jutri dali 50.000 dolarjev moji vdovi.

In ravnatelj je baje takoj izplačal zahtevani znesek.

*

Bernard Shaw je ustavil nekoč dečka in ga vprašal:

— Ali me poznaš, mali, ali veš, kdo sem jaz?

— Kaj bi vas ne poznal! Vi ste stric Shaw...

— Mar si že kaj slišal o meni?

— O, pri nas doma, se veliko govori o vas. Moj očka pravi, da ste silo nevaren človek in da se rogate vsemu svetu. On vam pravi «jezični dedec».

Višek raztresenosti.

Višek raztresenosti je pač dosegel dr. Mack, znani profesor umetnostne zgodovine.

Ko je bil že blizu petdesetega leta, se je poročil z neko svojo slušateljico, gospodično Bergerjevo. Ko se je drugo jutro po poroki zbudil, je prestrašeno pogledal na posteljo zraven njegove, ki so jo šele včeraj postavili. In ogorčeno je vzkliknil: «Slišite, gospodična Bergerjeva, kaj pa iščete vi tu?»

«Milostiva, če me danes ne uslišite, se vržem na trnek in napravim konec svojemu življenju.»

Slezakov avto.

Znani pevec Slezak, ki je najbolj zaslovel po svoji obilnosti, se je nekoč peljal v prav majhnem avtu po cesti. Ker je bila ulica zaradi dežja spolzka, je avto metalo sem in tja. Stražnik je to opazil in avto ustavil.

«Kaj pa je vašemu avtu, gospod Slezak?» je vprašal pevca.

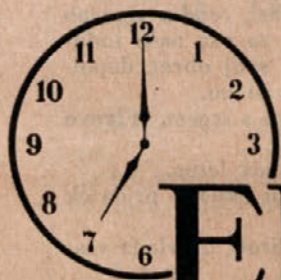
«O, nič, vse je v redu — le meni se kolca!»

Tempo pred 1500 leti in tempo 1934. leta.

Na to moški najbolj pazijo ...

Oni posvečajo posebno pozornost ženi, ki se zna negovati. Žene, katere negujejo svojo polt in roke z Elida Creme de chaque heure, dokažejo s tem, da imajo zmisel za lepoto.

ELIDA CREME de chaque heure

Če še ne veš

Oljnata kuga na morju.

Tehnika in živalstvo sta se že od nekdaj slabo razumela. Borita se med seboj, in kjer ni posebne zaščite živali, zmaga žal skoraj zmeraj tehnika. Posebno živ dokaz za to je oljnata kuga, ki uničuje živalstvo v vodi in ki nanjo zaman že nekaj let opozarjajo.

Za pogon motorjev uporabljajo na ladjah čedalje pogostejše težka olja. Kadar se ladje vrnejo v pristanišče in jih osnažijo, spuste ostanke teh olj navadno kar v morje, kjer se razležejo po gladini. Naj že bo plast olja na vodi še tako tanka, vselej prepreči zraku dohod do vode in s tem uniči morske živali in njih zalego. Tudi morskim pticam je olje pogubno. Nedavno je poročal profesor dr. Drost o neki vrsti galeb-ov, ki živi na Helgolandu. Kadar je zaneslo olje v bližino tega otoka, so našli dan za dnem po 30 do 50 mrtvih galeb-ov. Ker se morajo pri iskanju hrane zmeraj potapljati, se jim peruti zlepijo ob dotiku z oljem. Razen tega jim pride olje v kljun in potem v drob-ovje, ki se vname. Tudi ob angleški obali so že opažali izumiranje morskih ptic, odkar ženejo ladje motorji s težkimi olji.

Pojoča tla.

Moderni japonski arhitekti raziskujejo skrivnost «uguisubarija». «Uguisubari» bi se reklo po naše «slavčeva tla». Pred tremi stoletji so namreč japonski gradbeniki zgradili v templju prednikov v Kiotou tla iz deščic, ki povzročajo zaradi medsebojnega drgnjenja prijeten šum, ki spominja na žvrgolenje mladih ptic. Taka tla so napravljena po 240 metrov dolgem hodniku, in če stopa človek po njih, nehote prisluškuje in gleda, kje se skrivajo ptice.

Taka tla nahajamo še v nekaterih japonskih zgrad-bah. Vsi poizkusi, da bi jih posneli, pa so se doslej iz-jalovili. Vsekako je omembe vredno, da današnji arhi-tekti z vsemi pomočki tehnike ne morejo napraviti tega, kar so znali njih tovariši pred tremi stoletji skoraj z golim rokami.

Morje kot kemičen laboratorij.

Najboljši kemiki na svetu niso ljudje, ampak živali in rastline. Tako imamo v morski vodi vse prvine, ki jih poznamo, toda po večini so raztopljene ali pa jih dobimo v tako neizmerno majhnih količinah, da neka-terih ni niti miligram v vsaki toni vode. Koliko brez-plodnih poizkusov so že napravili ljudje s pridobiva-njem zlata iz morske vode. Tudi bakra, ki ga je precej več, ne moremo izkoriščati. Koliko pa je vrst morskih živali, ki znajo ta baker najti in uporabiti. V krvi mehkužcev ga dobimo v obliki bakrovih soli, prav tako pa tudi v skeletu koral in tkivu alg. Podobno je tudi z jodom, ki so ga brez uspeha poizkušali pridobivati iz morske vode. V staničju mikroskopsko majhnih kremenastih alg in tudi v največjih listnih algah ga je obilo. Srebro, ki ga pri vsej popolnosti človeške teh-nike ne moremo izločiti iz vode, zbirajo razne koral-ke. Dobimo ga tudi v raznih koralah, ki imajo razen njega še bor in cink. V oklepih ostrig najdemo redki rubigij, druge morske živali pa vsebujejo fluor, stroncij, fosfor in arzen.

Vse te prvine se nahajajo v morju časih v tako ne-znatnih količinah, da jih s kemičnimi analizami ne moremo zapaziti. Kako pa odkrijejo in uporabijo mor-ske živali in rastline te prvine, to je skrivnost prirode. Mi vidimo samo rezultate teh kemičnih čudežev in nič drugega.

Na- predek naše industrije

Ce govorimo o napredku naše industrije, moramo v prvi vrsti spregovoriti nekaj besed o naši stari renomirani firmi: Kolinski tovarni cikorijske, d. d. v Ljubljani.

Že od leta 1909. naprej smo imeli priliko občudovati energijo, s katero se je to podjetje počasi, vendar sigurno razvijalo in po svetovni vojni z začetim delom vztrajno nadaljevalo. Bili so takrat težki časi za vso našo industrijo, vendar je Kolinska z marljivim in racionalnim delom v l. 1922. popolnoma preuredila svoj obrat, dopolnila tovarno z novimi zgradbami in jo opremila z modernimi stroji, ki garantirajo prvovrstno blago.

Tovarna izdeluje vse vrste kavnih dodatkov, posebno znano «Kolinsko cikorijsko», «Redilno kavo» s srcem, «Figovo primes» itd.

Pogon je urejen po najnovejših pravilih tehnike ter znaša kapaciteta tovarne do 180 vagonov letno.

Kolinski kavni dodatek vsebuje prvovrstne hranilne snovi ter je vsled tega zelo zdrav in okusen pridatek za kavo.

Naša sotrudnica si je pred kratkim ogledala to tovarno in je mogla le z zadovoljstvom konstatirati, da vlada vsepovsod v tovarni najlepši red in res vzorna snaga.

To podjetje spada sedaj med naša najbolj solidna domača podjetja in zasluži, da se njegovi izdelki čim več uporabljajo in priporočajo.

DA NE BO ZAMER!

V lanskoletni enajsti številki «Priatelja» smo razpisali nagrade za pridobivanje novih naročnikov. Na pravočasno plačilo naročnin smo opozorili v letošnji deseti številki na strani 283. Vsi naši prijatelji, ki so nam pridobili plačujoče naročnike, so zaslužili svojo nagrado. Nekaj čitateljev nam je sicer poslalo kar cele sezname novih naročnikov, o katerih smo bili prepričani, da so upaževali vse pogoje, ki so določeni na strani 325 številke 11/1934. Ko smo pa terjali te nove naročnike za plačilo naročnine, so nam odgovorili, da oni o kakem naročilu nič ne vedo ter da lista in knjig ne bodo plačali. S tem nam je prizadejana velika škoda, ker jih za plačilo nenaročenih knjig niti prisiliti ne moremo. Zato boste vsi razumeli, da za take nove naročnike, ki niso nič plačali, ni nobenih nagrad.

Danes zadnjikrat opozarjamo na tole:

1.) Nagrade bomo razdelili natanko po razpisu v številki 11/1934 samo za tiste na novo pridobljene naročnike, ki bodo imeli 1. decembra t. l. vplačano vseletno naročnino za letošnje leto.

2.) Tistim, ki so nam pridobili manj kakor 20 novih naročnikov, smo že skoraj vsem poslali ali knjižno polico ali pa knjigo. Če kdo te nagrade še ni prejel, ga prosimo, da nam najkasneje do 10. novembra t. l. to sporoči. Takoj bomo pogledali, ali so naročnine od njega pridobljenih naročnikov vplačane, in če so, mu do 1. decembra pošljemo nagrado ali pa dobi seznam tistih, ki še niso vsega vplačali.

3.) Tistim, ki so pridobili več kakor 20 novih naročnikov, smo meseca julija poslali takšen seznam. Če ga kdo ni prejel, naj še danes piše upravi, da mu ga naknadno pošlje.

4.) Te sezname naj vsakdo pregleda, potem pa naj svoje naročnike opozori, da do 1. decembra t. l. plačajo ves zaostanek naročnine za leto 1934. Na seznamu naj pripiše svoje pripombe in seznam zanesljivo vrne upravi do 10. novembra.

5.) Pri razdelitvi glavne nagrade bodo upoštevani samo tisti nabiratelji, ki so pridobili najmanj 20 takih naročnikov, ki bodo imeli do 5. decembra t. l. vplačanih oseh 12 mesečnih obrokov.

Od 6. do 14. decembra bo uprava izdelala za komisijo sezname, zato se vplačila, ki bi ne došla do 14. decembra tega leta, ne bodo mogla upoštevati.

6.) Na zamudnike se ne bomo mogli ozirati. Zato ne pozabite do 10. novembra vrniti seznama od Vas pridobljenih naročnikov.

UPRAVA JE 2. NOVEMBRA LETOS PO POŠTI POSLALA POLOŽNICE VSEM ČENJENIM NAROČNIKOM, KI ŠE NIMAJO NAROČNINE ZA VSE LETO VPLAČANE. ZADAJ NA POLOŽNICI JE ZAPISANO, KOLIKO JE KDO NA ZAOSTANKU. DA PRIHRANITE UPRAVI NEPOTREBNO POŠILJANJE POLOŽNIC IN DA SEBE OBVARUJETE PRED NEPRIJETNIM OPOMINJANJEM, VAS PROSIMO ZA ZNESEK, KI JE OZNAČEN ZADAJ NA POLOŽNICI.

HVALA NAPREJ!

Poverjenice in poverjenike proti dobri proviziji sprejememo za vsak kraj. Če hočete izrabiti to priliko in če hočete imeti z majhnim trudom stalen dohodek, sporočite do 10. t. m. svoj naslov na upravo «Priatelja», Ljubljana, Dalmatinova 10. Potem dobite 15. novembra navodila in poverjeniško pogodbo.

Če hočete biti lepi,

če hočete imeti sveže ustnice...

uporabljajte ob vsakem dnevnem času naše novo črtalo za ustnice

ROUGE PASTEL A LA BIOCARMINE

To divno prirodno barvo je odkrila tvornica Bourjois in jo samo ona proizvaja.

Lahko jeste, pijete in poljubljate, vedno ostane barva ustnic neizpremenjena!

BOURJOIS

PARFUMEUR
PARIS

Depot : BELA VARY, ZAGREB, Smičiklasova ul. 23

U G A N K E

SKRITO IME.

(6 točk.)

Kastav, Riga, rima, selo, čin, vaja, ave, žena, stok, lopa.

Iz teh besed sestavi s prestavljanjem črk nove. Njih začetnice ti dajo ime in priimek slovenskega pesnika.

PREMENA.

(8 točk.)

A R

K R A S O T A

Besedo AR izpremeni v besedo KRASOTA, tako da vselej prestaviš črke in dodaš še eno novo.

POSETNICA.

(8 točk.)

Boris Slanič

VRAZA.

(6 točk.)

Telesa del beseda ti pove, nazaj jo čitaj, pa dobiš ime.

TRIKOTNIK.

(10 točk.)

19,
8, 1,
14, 10, 7, Ž-A
7, 10, 8, 25,
12, 16, 5, 8, 25,
20, 18, 16, 21, 16, 15,
6, 16, 3, 25, 11, 14, 25,
14, 10, 13, 4, 24, 25, 8, 25,
10, 7, 5, 8, 10, 4, 16, 23, 25.

V prvi navpični vrsti je ime in priimek slovenskega pisatelja, ki je letos praznoval svoj jubilej.

MAGIČEN LIK.

(6 točk.)

A	A	A	A	A	1. trojanski junak
A	A	A	I	I	2. izdelovalec gosli
I	I	J	K	M	3. ravnina
N	N	P	R	R	4. grški otok
S	S	T	T	V	5. svetopisemska gora

ČRKOVNICA.

(8 točk.)

modras, valček, večer, pesem, srobot, brada, poklon, Kropa, denar.

Iz vsake besede vzemi dve črki in sestavi iz njih pregovor.

PREMIKALNICA.

(8 točk.)

PEPELKA
DELAVNICA
NETIVO
VEJEVJE
KRALJICA

Premikaj besede tako, da ti bodo dale tri zaporedne navpične vrste tri moška imena.

Za vesele božične

praznike

si lahko za majhen denar kupite pri nas vse, kar potrebujete zase, za moža, za otroke. Pri nas se lahko oblečete od nog do glave poceni, dobro in lepo.

Pridite v Trgovski dom

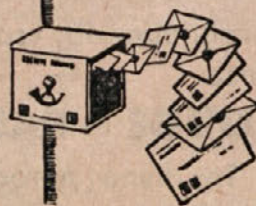
J. PREGRAD

MARIBOR

Aleksandro-
va cesta
št. 25

Čafova ul. 1

Da bo mogla ustreči vsem
zahtevam svojih odjemnikov, je

KUVERTA

KONFEKCIJSKA TVORNICA, DRUŽBA Z O. Z.
V LJUBLJANI

modernizirala tovarniške naprave in povečala svoj obrat. Iz svojih dosedanjih prostorov se je

preselila

na Tyrševo cesto št. 67

v nanovo preurejeno poslopje nasproti mitnice.

Številka telefona ostane še nadalje 28-07

Naše narodne noše

Pred 90 leti je avstrijski politični konfiniranec, Poljak Emil Korytko, dolga leta živeč v Ljubljani, kjer je izdal tudi zbrane Kranjske narodne pesmi, naročil slikarju Kurzu von Goldensteinu, naj po naturi nariše nekaj naših narodnih noš. Ta slikar je napravil 12 slik, ki so veren odraz našega kmečkega naroda. Te naše narodne noše torej niso nekaj izmišljenega, ampak so resnične. Takšne narodne noše so se res izdelovale in nosile.

Narodna noša ni bila za parado, ampak je bila resničen in bistven del vsakdanjega življenja naroda. Čeprav je pozneje tvorniško delo, ki je prišlo k nam iz tujine, te naše narodne noše polagoma izpodrinilo s cenanimi, toda veliko manj vrednimi oblačili, moramo vendar ohraniti spomin na te naše stare, lepe in fino izdelane noše. Najbolje pa to dosežemo s propagando med ljudstvom, kateremu se bo spomin na lepe stare in srečne čase zopet oživel. Vsi narodi skrbno čuvajo nad svojo starino, ker je dokaz duševne in kulturne samostojnosti naroda.

Pravkar je naša univerzitetna tiskarna J. Blasnika nasl. v Ljubljani izdelala te naše narodne noše v obliki razglednic. Serija obsega 12 komadov. Razglednice so lepo litografirane v barvah, natančno po izvirnikih. Slovenci se bomo o Božiču, ob Novem letu in o Veliki noči, ko voščimo znancem in prijateljem, posluževali predvsem teh razglednic, in ne tujega, judovskega blaga. Zlasti pa se mora vsak naš človek, zlasti kadar piše v inozemstvo, posluževati teh res lepih razglednic, da pokažemo svetu svoje narodne noše in svoj lastni izdelek, s katerim se lahko postavimo pred vsem svetom, pred vsakim narodom.

Kupujmo torej za naprej le Blasnikove razglednice slovenskih narodnih noš, ki niso prav nič dražje od tujih izdelkov, toda so lepše, in kar je poglavitno, so naše.

Te razglednice se dobe v vseh prodajalnah ali pa pri založniku: J. Blasnika nasl., univerzitetna tiskarna, litografija in kartonaža v Ljubljani, Breg št. 10.

Naročnina za revijo «Priatelj» in 10 knjig znaša za vse leto Din 132.—, za pol leta Din 68.—, za četrt leta Din 35.—, za vezavo v platno se doplača Din 60.—. Posamezna knjiga Din 30.—. Izdaja konzorcij revije «Priatelj».

Rokopisi se ne vračajo.

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravnništvo Emil Podkrajšek, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/I. Telefon 24-87.

Trgovci, kupujte domače blago! **STENSKI KOLEDARJI**

z blokom, ki jih je izdala v bogati izberi domača

LITOGRAFIJA ČEMAŽAR JOSIP v Ljubljani,

so krasno izdelani in neprimerno cenejši od inozemskih izdelkov.

Ne segajte po manjvrednih tujih proizvodih!

Tri skodelice

izborne
in
okusne

dr. Pirčeve sladne kave

so vsakdanji zajtrk in malica našega
Matička, Brede in tudi Janezka. Zato so
močni in zdravi. Matere, dajte svojim
otrokam samo domač izdelek, in ta je

Dr. Pirčeva sladna kava

Lepi kostanjevi lasje, kakršnih še niste imeli

Ali so Vaši kostanjevi lasje tudi res takšni, kar se tiče barve, kakršni se Vam najboljše prilegajo? Če hočete, da postanejo Vaši kostanjevi lasje bolj samobitni in samosebni, jih pravilno negujte — z Brunetaflorom.

Brunetaflor deluje naravno in na svoj poseben način, ker ima v sebi hequil. S tem je posebno poudarjena kostanjasta barva — barvna snov temnih las. Lasje dobe čudovit lesk in nenavaden lesk!

ELIDA SPECIAL SHAMPOO

BRUNETAFLOR

Zajamčeno
brez sode in brez kemičnih barvil.

